

DOMOVINA

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana, Knafljeva ul. št. 5. II nadstrop., telefoni od 3122 do 3126 Račun poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711.

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9, polletno 18, celoletno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrletno 12, polletno 24, celoletno 48 din. — Amerika letno 1 dolar.

Čuvali bomo Jugoslavijo!

Šesta obletnica smrti Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja

Poslednji posnetek Viteškega kralja, ko se je na rušlцу »Dubrovniku« peljal po razburkanem morju v smrt

Preteklo sredo je minilo že šest let, odkar je Jugoslavijo in ves svet pretresla novica, da je bil v Marseilleu umorjen naš Viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj. Venomer v svežem spominu so pač nam vsem dogodki in vtisi, ki smo jih preživeli v tistih žalostnih dneh. Naš kralj je padel na pragu francoske republike, ko se je podal v Francijo, da izreče francoskemu narodu zahvalo za vse tisto, kar so Francozi v svetovni vojni dobrega storili srbskemu narodu. Popeljal se je na službeni obisk takratne ponosne francoske republike na naši najlepši vojni ladji, na rušlцу »Dubrovniku«. Pot ga je vodila skozi strašen vihar. Komaj pa je stopil na francoska tla, burno pozdravljen od množice, se je izluščil iz tisočglavega špalirja zločinec, ki je nezadržan planil na stopnico kraljevega avtomobila in oddal iz avtomatske pištole več strelcov, ki so smrtno zadeli našega kralja in ob njem sedečega francoskega zunanjega ministra Barthouja. Kralja so prepeljali na marsejsko prefekturo, kjer je izdihnil, ko je izrekel samo še svoje poslednje naročilo: »Čuvaljate mi Jugoslavijo!«

Ko se je mrtvi kralj vrnil v domovino, so ganljive svečanosti pokazale, kako globoko je bila v našem narodu zasidrana ljubezen do vladarja. Kakorkoli je žalovanje pretresalo vsa srca v Jugoslaviji, je bil pogreb Viteškega kralja v Beogradu in na Oplencu najveličastnejši dokaz, kako zna biti Jugoslavija ob

najusodnejših udarcih enotna, prepojena z iskreno domovinsko ljubeznijo. Na najlepši način je Jugoslavija dokazala, da zna biti hvaležna kralju, ki ji je posvetil vse svoje življenje in vse svoje velike vladarske sposobnosti v toliki meri, da je samega sebe žrtvoval na oltar domovine.

Tako je govoril kralj

Dragocena oporoka so nam kraljeve besede, ki jih je izpregovoril ob posameznih važnih priložnostih. Kralj Aleksander je bil junaškega rodu, ki se je znal boriti in se nikoli ni strašil smrti. V balkanski vojni je vodil srbsko vojsko k osvoboditvi bratov v Južni Srbiji, kjer so stoletja trpeli pod turškim jarmom. Po strašnem umiku pred premočnim sovražnikom leta 1915. čez Albanijo je s svojo vojsko delil vse bridkosti izgnanstva. Komaj operiran na slepiču, se ni dal premamiti, da bi ga prepeljali s posebno ladjo na italijansko stran. Ostal je pri svoji vojski, s katero se je prepeljal na otok Krf. Tam je kmalu obnovil svoje polke in kot vrhovni poveljnik izdal leta 1916. naslednje povelje, v katerem je trdno izpričal svojo vero v ustvaritev Jugoslavije: »Naši močni zavezniki in prijatelji so pripravljene pomagati nam, da ustvarimo veliko državo, ki bo pod svojim okriljem združila vse Srbe in Jugoslovence. Ustvarili bomo silno in močno Jugoslavijo, ki bo opravičila doslej na oltar domovine prinešene žrtve in ki bo odgovarjala zahtevam nove dobe, katera bo po koncu svetovne vojne napočila. S krvavim čelom bo srbski junak nadaljeval borbe za svobodo Jugoslavije!«

Ko se je leta 1918. uresničila njegova velika želja, je Viteški kralj želel, da bi se v njegovi državi izpolnila vsa njegova pričakovanja, da bo zedinjeni narod srečen, zaveden in napreden. Žal so strankarske razprtije spravile državo domala na rob prepada. Zato se je Viteški kralj v začetku leta 1929. odločil, da povede državo iz strankarskih zmed in je to svojo odločitev izpovedal takole: »Nastopil je čas, ko med narodom in kraljem ne sme biti več posredovalcev. Moja sveta dolžnost je, da z vsemi sredstvi čuvam državo in narodno edinstvo. Odločen sem, da to dolžnost brez omahovanja izpolnim do konca. Čuvati edinstvo naroda in državno celino, to je najvišji cilj moje vladavine in to mora biti tudi najvišji zakon za mene in za vsakogar. To dolžnost mi nalaga moja odgovornost pred narodom in pred zgodovino, to mi nalaga ljubezen do domovine in spoštovanje do neštetilnih dragocenih žrtev, ki so padle za ta ideal.«

Namera Viteškega kralja nikakor ni bila, da bi dokončno ostal diktator. Ne, uredniku velikega pariškega dnevnika je takrat takole izpovedal svoje načrte: »Kar hočem izvesti, je docela preprosto. Daleč je od mene vsaka misel, da bi vodil državo brez nadzorstva. Moji načrti gredo za tem, da dam državi prvi parlament in resnično demokracijo na podlagi pravičnega volilnega reda. Moja želja je,

da postane država Jugoslavija svobodnejša kakor je bila in da naš narod izraza svojo voljo z večjo neodvisnostjo kakor v preteklosti. S pomočjo vseh onih, ki so voljni v naši državi delati, hočem pripraviti vrnitev k zdravi politiki in k še lepšemu napredku. Da lahko izvršim to delo nujne rešitve, sem moral izpostaviti svojo osebo, ne da bi iskal koga, ki bi me kril ali zmanjševal mojo odgovornost.«

To so možate vladarske besede. Tako odločno, kakor je govoril, je Viteški kralj tudi delal. Naj govore klevetniki karkoli hočejo, resnica je, da je bilo v komaj petletni dobi nove vladavine izvršenih mnogo dobrih in koristnih prenosov v Jugoslaviji. Še zlasti pa je kralj Aleksander dosegel velike uspehe v zunanji politiki. Učvrstil je Balkansko zvezo in sklenil pakt večnega prijateljstva z Bolgarijo, ki je bila dotlej tako razpoložena nasproti nam, kakor da gre za večno krvno sovraštvo. V veliki meri je zasluga blagopokojnega Viteškega kralja, da uživa Balkan danes vse drugačen ugled po svetu kakor prejšnje čase. Viteški kralj, ki je vedel, kaj se pravi boriti in trpeti v vojni, je venomer želel, da bi Jugoslavija napredovala v miru in zadovoljstvu. Že leta 1929. je podal naslednjo mirovno izjavo o zunanji politiki Jugoslavije: »Po svojem zemljepisnem položaju — mi imamo sedem sosedov — pripada Jugoslavija istočasno balkanskim državam in državam Srednje Evrope. Ali ni že s tem dovolj povedano, da so njeni življenjski interesi ozko povezani z vsemi evropskimi dogodki prav tako kakor z Balkanom? Ne obotavljam se izjaviti, da je mir za mojo državo največja od vseh dobrin. Naša najmočnejša želja je, da živimo v dobrih odnosih z vsemi sosedi.«

Plemenita stremjenja Viteškega kralja po napredku Jugoslavije in vsega Balkana so lahko vzbujala zavist tistih podležev, ki so se bili zakleli, da škodujejo Jugoslaviji, kjerkoli le morejo. Tako se je na žalost obnesel pekleni načrt, da so nam umorili kralja sredi njegove največje delavnosti in v njegovi najlepši moški dobi, ko je bil star šele 46 let in ko si je srečno uredil svoje družinsko ognjišče. Se prav posebno je bridka izguba odjeknila med Slovenci, ki smo bili na Viteškega kralja navezani s posebno ljubeznijo. Saj je bival med nami že kot princ l. 1909, ko se je zdravil v Rogaški Slatini. V svobodni državi Jugoslaviji je potem sleherno leto prihajal k nam preživljati dni in tedne oddiha. Na kraljevskem Bledu je preživel s kraljico Marijo in s svojimi tremi kraljeviči najlepše ure. V naših planinah se je kot lovec približeval veličastni prirodi. Prav letos smo Slovenci postavili v Ljubljani trajen dokaz svojega spoštovanja do Viteškega kralja, ko smo 6. septembra odkrili mogočni njegov spomenik. Najlepše pa se bomo oddolžili njegovemu spominu, če bomo poklanjali vso ljubezen in oporo njegovemu nasledniku, mlademu kralju Petru II., ki preživlja poslednje leto pred svojo polnoletnostjo in bo 6. septembra 1941 prevzel žezlo in prestol svojih slavnih prednikov. — Čuvajmo Jugoslavijo!

Poravnajte naročnino!

Stopamo v zadnje četrtletje, zato je skrajni čas, da se spomnite na »DOMOVINO« in poravnate one male zneske, ki jih uprava lista terja od Vas za naročnino. Naj ne bo med Vami nehvaležneža, ki bi zastoj prebiral list, ki Vas vse leto poučuje in zabava z berilom in slikami. Tudi list mora živeti. Brez denarja ni papirja, ne barve, stanejo tudi stroji, stane tudi delo. Zato se brez oklevanja poslužite položnic, ki jih imate doma, kdor bi je pa več ne imel, naj piše na upravo lista po drugo. Seveda velja ta opomin le za one, ki nimajo za letos naročnine v redu poravnane.

UPRAVA „DOMOVINE“

Knez Pavle mladim oficirjem

Vsako jesen nam da naša vojna akademija v Beogradu lepo število novih mladih oficirjev. Vsakokrat je to lep domoljuben praznik, ko so gojenci vojne akademije povišani v podporočnike in ko dobijo najboljši kraljevo darilo: častno sablo ali bajonet. Letos je bila ta svečanost posebno lepa. Ko so se 1. oktobra zbrali novi mladi oficirji na dvorišču vojne akademije, jim je knez namestnik Pavle izpregovoril naslednje pomembne besede:

»Gospodje podporočniki! Prišel sem, da delim z vami vaše veselje, veselje zaradi napredovanja v prvi častniški čin in zaradi vstopa v javno vojaško življenje. Vsi polagamo na vas velike nade: kralj, narod in domovina. Vi ste postali od danes vodniki našega oboroženega naroda, branilci njegovih pravic in svobode ter nosilci stare slave in veličine. Zaradi vašega starešinskega položaja v naši narodni vojski vas morajo dičiti največje vojaške kreposti, od danes pa vse do konca vaše vojaške službe in življenja. Vedeti morate, da ste zaradi tega, ker ste vodniki oboroženega naroda in uniformirani, zmerom in povsod in v vsaki priliki v službi. Zmerom vas gleda in motri ljudsko oko, ker ste vi najboljši njegovi sinovi, njegov up in nada.

Čim stopite v svoje edinice, čete, baterije, eskadrona in eskadrile, bo na vaša ramena pritiskala vojaška služba, ki je težek posel. Zahteva od vas požrtvovalnost in zahteva od vas, da izgorevate v delu. Vi ste si to delo prostovoljno izbrali. To delo ni pridobitni-

ško. To je služba kralju, narodu in domovini do samoodpovedi. Vojaška služba ne zahteva enokopitnosti avtomatov, temveč samo pametne ljudi, ker vojna je borba dveh inteligenc, naše in sovražnikove.

Nikar ne mislite, da ste z dovršeno vojaško akademijo končali svoje vojaško izobraževanje. Ne, nikakor! Dober oficir se uči do smrti. Največja nesreča je za vojsko in za oficirski zbor, če ni kos modernemu vojskovanju. Čas jo je poteptal, kajti takšna vojska prihaja na bojno polje, da dokaže svojo nesposobnost, ker je bila že v miru potolčena.

Posebno morate negovati eno največjih starešinskih vrlin in sicer trden, plemenit in vzvišen značaj. Vi ste vodniki naroda. Narod more iti samo za tistimi vodniki, ki so velikih duševnih vrlin in svetlih značajev. Vzgajajte se stalno v tej smeri in strogo nadzirajte sami sebe.

Prepričan sem, da boste vredni nasledniki svojih slavnih tovarišev, ki so ustvarili to našo veliko domovino tako s svojim domoljubjem kakor tudi s svojo junaško smrtjo in s tem pokazali pot slave, na katero vi danes stopate. V tem imenu vam bodi srečen prvi oficirski čin! Živeli!»

Te izpodbudne besede naj bi si vzeli k srcu tudi vsi naši možje in fantje. Kajti vsi, ki smo branilci svobodne, ljubljene domovine Jugoslavije, moramo biti značajni, hrabri, domoljubni, pripravljeni umreti za domovino.

Ne bojmo se pomanjkanja!

Res da ne živimo v rožnatih razmerah, toda res je tudi, da je preveč vpitja, kolikšno pomanjkanje nam preti. Poglejmo resnici v obraz! Danes ne pomaga več pomirjevanje ljudi v razgovorih. Zato je potrebno, da se enkrat stvarno iznese dejansko stanje naše prehrane, da bo javnost videla, da je strah pretiran in neupravičen. Najprej je treba pripomniti, da je Nemčija odstopila od dobave 10.000 vagonov pšenice, glede katere smo se prej obvezali, čim je bilo ugotovljeno, da je letina slaba. Nemčija nam je prepustila, da glede na letino koruze po naši uvidevnosti nadomestimo dobavo pšenice s koruzo.

Glede naše domače oskrbe pa je pripomniti naslednje: V letih 1934 in 1935 smo imeli zelo slabo letino pšenice. Pridelek je znašal le 18,5 odtosno 19,9 milijona metrskih stotov. In vendar v teh letih ni bilo nobene bojazni glede prehrane. Letošnja letina pšenice se ceni na 20 do 21,5 milijona metrskih stotov in je vsekakor boljša nego je bila v letih 1934 in 1935. Pri tem je treba upoštevati, da je bil pridelek pšenice v pasivnih krajih, kakor v Dalmaciji, Hercegovini in Črni gori, letos boljši nego v drugih letih in zato ti kraji ne bodo imeli večjih primanjkljajev. Pripomniti pa je še treba, da smo v letih 1934 in 1935 navzlic tedanjim slabim letini izvozili po 5000 vagonov pšenice.

Glede koruze je bila bojazen, da ne bo dozorela. Toplo vreme v septembru je pripomoglo, da je koruza povsod popolnoma

dozorela. Količina letošnjega pridelka koruze bo le malo zaostajala za letom 1937, ko je znašal pridelok preko 53 milijonov metrskih stotov. Koruza je zlasti dobro obrodila v krajih, kjer se opaža sicer pomanjkanje. Zato v koruzi ne more priti do nobenega pomanjkanja in bomo še znatne količine lahko izvozili.

Naše stanje glede prehrane pa se je zboljšalo tudi zaradi tega, ker smo imeli letos dobro letino v krompirju, zelju in fižolu in je pričakovati, da bo ponudba tega blaga na trgu kmalu tako velika, da bodo cene pričele popuščati. Končno je pripomniti, da je bila letos izredno obilna košnja sena in otave in da bo več nego dovolj zimske krme za živino. Tudi pridelek krmilnih buč in krmilne pese je letos prav obilen, tako da bo mogoče hraniti večje število svinj nego druga leta. Zato je verjetno, da bo kmalu ponudba svinj na trgu prav znatna.

Prvi znaki tega razvoja se že kažejo na trgu. Cena stari koruzi je padla od 450 na 320 dinarjev, umetno sušena koruza se nudi po 260 dinarjev, cena svinjam je ponekod nazadovala že za 1 din pri kilogramu in cena goveji živini že za pol dinarja. Fižol je v ceni popustil od 600 do 420 din za 100 kg. Ves ta razvoj kaže, da ne bodo uspeli špekulanti, ki v glavnem širijo neupravičen strah glede prehrane. Potrebno je le, da se pravilno reši organizacija prehrane odtosno razdelitve živil, pa se nam ni treba bati prav nobenega pomanjkanja.

Mejni kraj Slovenije, kjer si ne žele špekulantov

Babino polje, 6. oktobra

Redkokdaj se čuje glas z Babinega polja. In tako je naša vas zelo malo znana širni Sloveniji, čeprav šteje 110 hiš in je zadnja slovenska vas na jugovzhodni meji dravske banovine. Meji na hrvatsko banovino in Italijo. Politično spada pod občino Stari trg pri Ložu. Leži na 700 m visoki planoti. Siromašna je ta pokrajina, polje slabo rodi, koruza in fižol ne uspevata zaradi prezgodnje jesenske slane. Se najbolj obrodijo krompir, ki je letos sicer zelo droban, je pa kot glavna hrana trikratni dnevni gost v večini hiš. Marsikod pečemo kruh le po trikrat na leto, ob najbolj imenitnih praznikih: o božiču, Veliki noči in o binkoštih, prav po stari navadi naših davnih dedov, ki so tudi tako skromno živeli zaradi takratnih gospodarskih razmer.

V ožjem smislu pravimo naši vasi Bukovica in to je naselje, ki se razprostira ob državni cesti in po bližnjih holmcih. Tu je imel sorodstvo dr. Janez Krek, ki jo je mnogokrat primahal peš čez Loško dolino, čez Jermendol, po ovinkih, koder udarja burja v našo planinsko vas, katero je dr. Krek tudi omenil v neki svoji pesmi. Prosvetne razmere pri nas niso slabe, nacionalni tisk je dobro razširjen. Zelo pa bi bilo koristno, če bi imeli svojo knjižnico, ki bi uspešno vršila svoje kulturno poslanstvo med našim delovnim ljudstvom. Iz naših hiš romajo ljudje s trebuhom za kruhom po širnem svetu. Najdete jih v Ameriki, Kanadi in Franciji, povsod so znani kot izvrstni gozdni delavci. Kar nas je ostalo doma, se vcedel pečemo s prevozništvom hlovdov v bližnjo Loško dolino ali pa na 6 ur oddaljeno postajo Rakek.

Kljub vsej revščini pri nas ne poznamo »bele kuge« in je dosti družin s številnimi otroki, ki več ali manj srečno doraščajo, da se pomnoži število sinov in hčera matere Slovenije. Marsikod se zato v siabih letinah močno občuti bera, ki jo je treba dajati v naslednji izmeri: mernik ječmena, mernik pšenice, mernik ovsa in dva kubika žaganih in cepljenih drv. V zdravstvenem pogledu je naš kraj na visoki stopnji. Tod živi mnogo ljudi v starosti 70 in 80 let, pa tudi očanci in ženice nad 90 let niso redki. V našem kraju je čist gorski zrak, ki blagodejno vpliva na naše delovno ljudstvo, da je kljub siromaštvu odporno in zdravo. Slikovita pokrajina je obdana od vencev lepih gora. Rojaki v tujini nikoli ne morejo pozabiti svojega domačega kraja, med njimi je zelo razvit domovinski čut, ki posebno v tujini ve ceniti lepoto domače vasi. Vsekakor je naš kraj vreden umetnikove roke. Tembolj nas je zato pred dnevi presenetila vest, da bodo v naš kraj pošiljali špekulante, ki so se pozeleli obogateti na ljudski račun. No, doslej nimamo še nobenega gosta. Vaško mnenje pa si je ustvarilo o špekulantih naslednjo sodbo: bilo bi zelo umestno, če bi oblastva poslala k nam razne špekulante pozimi, ko divjajo tod hudi, mrzli snežni viharji. Tu naj bi špekulanti poizkusili, kaj se pravi v mrazu in viharju čistiti pota in državno cesto proti Loški dolini. Verjemite, da bi mraz in burja očistila špekulantske glave vseh umazanih računov. Toda lepih solčnih dni je za špekulante škoda.

Kakorkoli, naj poromajo te vrstice o naši doslej nepoznani vasi po Sloveniji. Naj bralci vedo, da biva tu zdravo, zavedno delovno ljudstvo, ki že stoletja kljubuje prirodnim in življenjskim viharjem in bo stalo tu, dokler se bo držal slovenski rod na svoji zemlji.

Babnopoljec

CVETKA IZ SOLE

Profesor: »Da se mi nikoli ne oženiš, sicer dobimo v dvajsetih letih novega osla v razred!«

NA MORJU

»Gospod kapitan, ali bi me mogli nekoliko pomiriti? Kaj se zgodi, če zadene naša ladja v ledeno goro?«

»Ledena gora odplava mirno dalje, kakor da se ni nič zgodilo.«

Kaj sta sklenila Hitler in Mussolini

V letošnjem letu sta se sestala že tretjič, tokrat nenadno k važnemu posvetu — Angleži pravijo, da se dosedanje letalsko vojevanje Nemcev proti Angliji ni obneslo in da morajo Nemci in Italijani poiskati nov način borbe — Po berlinski pogodbi in po omenjenem sestanku se že kažejo znamenja razširjene vojne — Napetost med Anglijo in Japonsko je zadnje dni močno narasla — Nemci so poslali svoje vojaške oddelke v Rumunijo

Vsak teden nam prinese kak važen dogodek, o katerem potem razpravlja ves svet. Tako je bilo tudi pretekli teden,

ko sta se na Brennerju, na mejnem prelazu med Nemčijo in Italijo, že tretjič v letošnjem letu sestala Mussolini in Hitler.

Za širšo javnost je bil ta sestanek povsem nepričakovan. V salonskem vagonu so se na Brennerju posvetovali Mussolini in italijanski zunanji minister grof Ciano ter Hitler in nemški zunanji minister Ribbentrop. K zadnjemu delu razgovora je bil pritegnjen tudi nemški vodilni general Keitel. Razgovor je trajal polne tri ure. O čem so se posvetovali odgovorni možje dveh zaveznških držav, ki se skupno borita proti Angliji? Uradno poročilo, ki je bilo izdano po sestanku, pravi: »V okviru tesnega sodelovanja in redne izmenjave misli med Nemčijo in Italijo je prišlo do tega sestanka voditeljev obeh zaveznških držav. Sestanek je potekel v pristrnem razpoloženju in v duhu medsebojnega razumevanja. V treh urah so voditelji obeh držav podrobno preresetali vsa vprašanja, ki se tičejo obeh držav.«

Vse svetovno časopisje je drugi dan razpravljalo o tem, kakšne načrte so skovali na Brennerju. V Ameriki so sprejeli novico o tem sestanku kot pravo senzacijo. Vsi ameriški listi so objavili vest pod velikanskimi naslovi. Večina listov pripisuje sestanku dalekosežen pomen. Pravijo: izkušnja kaže, da se je že po prejšnjih sestankih vselej zgodilo kaj velikega, bodi že v političnem ali vojaškem pogledu.

Ameriški tisk je prepričan, da se bo vojna Nemčije in Italije proti Angliji zdaj močno poostrila. Tega se seveda zavedajo tudi v Londonu in so na poostreitev vojne odločno pripravljani. Dan pred sestankom na Brennerju so se izvršile v angleški vladi velike spremembe.

Bivši ministrski predsednik Chamberlain, ki je bil zadnje mesece tako imenovani lord-prezident ministrskega sveta, se je poslovil od vlade s posebnim pismom, v katerem pravi, da mu šibko zdravstveno stanje po operaciji ne dopušča več sodelovanja v vladi. To je bil ministrskemu predsedniku Churchillu povod, da je pritegnil v svojo vlado nekatere mlajše moči in je angleško vlado močno okreplil. Tako so zdaj Angleži pripravljani na vsakršno presenečenje od strani Nemčije.

V angleških političnih krogih pravijo, da je Nemčija po svojih dosedanjih uspehih v Evropi naletela ob Angliji na resen odpor, zaradi katerega mora zdaj vojne načrte spremeniti.

Letalski napadi na Anglijo so prizadejali Angliji dokajšnjo škodo, toda Nemčija nikakor ni dosegla tistega namena, zaradi katerega je bila započela letalsko ofenzivo. Angleži pravijo, da je letalsko vojevanje zoper Anglijo, v katerem je Nemčija izgubila veliko število svojih najboljših letalcev in svojih dragocenih letal, dosegla višek in bo pač treba na nov način nastopiti proti Angliji. Iz Berlina poročajo v svet, da sta se voditelja Nemčije in Italije, ki sta bila doslej stalno pripravljena na pomirjenje, na Brennerju odločila za uničenje Anglije, to se pravi, da se za zmerom onemogoči vsak vpliv Anglije v Evropi in njena nadoblast nad vsem svetom. Kako bodo Nemci in Italijani poslej na nove načine uničevali angleško nadoblast, o tem bomo morda že v skorajšnjih tednih lahko podrobneje poročali.

Kljub dežju in viharju se letalske bitke med Nemci in Angleži nadaljujejo.

Nemška poročila venomer poročajo o poletih nemških letalcev nad Anglijo in zlasti nad London. Poročajo, kako uspešno bombardirajo vojaške naprave in angleška pristanišča. Angleži pa vračajo milo za drago in venomer obnavljajo napadalne polete nad Nemčijo in nad onim ozemljem, ki ga ima Nemčija v svoji oblasti.

Zadnje čase je bilo čuti, da bo tudi Španija pritegnjena v vojno. Kakor smo poročali, se je španski minister Serano Suner po odhodu iz Berlina oglašil tudi v Rimu, kjer ga je sprejel Mussolini in sta se poldrugo uro razgovarjala o bodočih nalogah Španije v sedanjih vojni. Po tem sestanku pa smo čitali v italijanskem uradnem fašističnem glasilu tole:

»Španija je danes še med državami, ki se ne vojskujejo in bo morda med njimi tudi še ostala. Toda njeni vodilni možje in njena politika pripadajo zvezi Nemčije in Italije. Španija ne skriva naklonjenosti nasproti Rimu in Berlinu in bo zmerom koristna državama osi, čeprav se morda ne bo vmešala v sedanji vojni spor.«

Španija je pač po zadnji državljanski vojni še močno oslabiljena, izkrvavela, opustošena in zadolžena, da ji nikakor ne kaže tvegati novo vmešavanje v vojno.

O zadržanju Rusije je venomer mnogo ugibanj. Na Brennerju je bil seveda znaten del razgovora posvečen tudi tej skrivnostni orjaški državi, ki je baje

izvrstno oborožena, notranje dobro organizirana in se lahko mirno razgleduje po vesoljnem svetu. Rusija venomer naglašja svojo nevtralnost, ki jo v Rimu in Berlinu razlagajo kot dobro znamenje za nadaljnjo ureditev odnošajev med onimi državami, ki so nedavno podpisale berlinski pakt (Nemčija, Italija in Japonska), in Rusijo. Italijani, ki so še pred letom bili hudi nasprotniki Sovjetske Rusije, poudarjajo zdaj, da Italija z največjim zanimanjem spremlja razvoj Rusije. Pričakujejo tudi, da bo prišlo med Sovjetsko Rusijo in Japonsko do bolj znosnih odnošajev. Stara resnica je pač, da je Rusiji zelo po godu, če Japonska širi svoj vpliv nizdol po Tihem oceanu, kjer so kolonije evropskih držav, samo da se oddaljuje od azijske obale in zaledja, kjer je ruska politika najbolj občutljiva. Poročila z Daljnega vzhoda pravijo, da sta si Rusija in Japonska že razdelili svoja območja na Daljnem vzhodu, še zlasti pa na Kitajskem. Treba je počakati, da bodo dejanja pokazala, v koliko so ta poročila resnična.

Zadnje dni se je močno poostrila napetost med Anglijo in Japonsko.

Anglija bo od 17. t. m. dalje spet dopuščala prevoz orožja preko Birme na Kitajsko, s čimer so seveda japonski interesi močno ogroženi. Japonci so samovoljno zasedli angleško oporišče Vajhajvaj. Razmere so se tako poostrile, da so ameriški državljani zaradi vojne napetosti že bili poklicani iz Azije v domovino.

Dve največji državi na svetu, Amerika in Rusija, medtem nadaljujeta svoje veliko oboroževanje.

V Ameriki skoraj vsak dan določajo nove oboroževalne kredite in kličejo na večbo številne rezerviste. Mornariško ministrstvo je te dni objavilo, da se bo ameriška vojna mornarica tako povečala, da bo štela več pripadnikov kakor kdajkoli v zadnjih 20 letih. Že zdaj šteje 240.000 mož. Kakor Nemčija, Italija in Japonska, se tudi Amerika in Anglija mnogo brigata za Rusijo. Angleškemu veleposlaniku v Moskvi, Crippsu, je dana

naloga, da ta teden podrobno obvesti ruskega zunanjega ministra Molotova o namenih Velike Britanije na Daljnem vzhodu. Tudi ameriški poslanik Steinhardt je imel zadnje dni daljši razgovor z Molotovom in mu je potrdil, da bodo Zedinjene države še nadalje na vso moč podpirale Anglijo. Molotov pa mu je zagotovil, da bo Rusija ostala strogo nevtralna tudi v bodoče. V tej zvezi je posebno važna izjava ruskega vojnega ministra Timošenka, ki je preteklo nedeljo poslal mladim oficirjem, ki so letos dovršili vojno akademijo, naslednje sporočilo:

»Sovjetska Rusija je po svoji modri mirovni politiki ostala izven vojne. To pa ne pomeni, da smo varni pred nevarnostmi, ki bi mogle ograziti naše meje. V takih okoliščinah moramo biti pripravljani na vse in bojna pripravljenost rdeče vojske se mora še povečati.«

Kar se tiče manjših evropskih držav, je pozornost posvečena zlasti Rumuniji, kjer hudo obračunavajo z bivšimi vodilnimi prištaši prejšnjega režima.

Zdaj so bile dognane podrobnosti, kako je bil ob koncu novembra 1938 umorjen voditelj Zelezne garde Codreanu in njegovih 13 najožjih sotrudnikov.

Pomor teh mladih ljudi, ki so se z besedo in delom vneli za to, da bi se Rumunija približala Nemčiji in Italiji, je bil poverjen orožniškemu majorju Dinulescu. Ta je dal dne 29. novembra 1938 zvečer prepeljati Codreana in ostalo trinajstoročje s policijskim avtomobilom iz zapora v Rimniku v neki drugi zapor. Na dano povelje so orožniki v avtomobilu z jermeni zadavali Codreana in vso trinajstoročje. Okoli 4. zjutraj so mrličje pripeljali v Bukarešto, kjer je bila v stari trdnjavi že tri dni prej izkopana velika jama, okoli katere je bila napeta bodeča žica. Ko je avtomobil pripeljal na dvorišče trdnjave, so orožniki še ustrelili v vsa trupla, narkar so jih vrgli v jamo. Grob so zasuli z zemljo in ves dan se nihče ni smel približati temu kraju. Naslednji dan so trupla spet izkopali in jih polili z 20 steklenicami žveplene kisline, ki je trupla izjedla. Nato so jamo pokrili s plastjo betona, na katerega so nametali zemljo. Pravijo, da je major Dinulescu dobil za ta pomor 200.000 lejev (okrog 100.000 din), orožniki, ki so jih podavili, pa po 20.000 lejev. Ta odkritja so seveda zbudila mnogo ogorčenja. Po Rumuniji se je začela ostrga gonja proti Angležem, češ da so krivi mnogih neredov na Rumunskem. Razni angleški državljani so bili prijeti, češ da so skušali po središčih petrolejske industrije delati škodo. Med Anglijo in Rumunijo vlada zato precej ostra napetost.

Vsa znamenja kažejo, da bo Rumunija v teku te vojne še prizorišče važnih dogodkov. Zadnja poročila javljajo, da so bili poslani v Rumunijo precej številni nemški vojaški oddelki, katerih namen je trojen.

Izvežbali bodo rumunsko vojsko, zavarovali bodo rumunske petrolejske vrelce proti uničenju od strani Angležev in utrdili bodo obalo Črnega morja, ker se Nemci boje, da bi utegnili angleška vojna mornarica dobiti svoboden prehod skozi Dardanele. V turški javnosti si razlagajo prihod nemške vojske v Rumunijo kot vojaško demonstracijo proti Turčiji. Kaj bodo k temu rekli Rusi, bomo pa v kratkem izvedeli.

V naši državi vzbujajo pozornost odločni ukrepi proti Židom. Te dni je stopila v veljavo posebna uredba, s katero so Židje izločeni iz veletrgovine z živili.

Uredba pravi, da je treba pregledati vse tr-

govske obrate, ki se bavijo z nakupom in prodajo ljudske prehrane na debelo, ako so v židovski lasti. Za židovske obrate je treba smatrati tiste, katerih lastniki ali solastniki so bili Židje na dan, ko je stopila v veljavo ta uredba. Če bodo Židje kljub prepovedi na debelo trgovali s predmeti ljudske prehrane ali če jim bo kdo dajal potuho, se bodo prekrški kaznovali z zapornom do dveh let in z glgbo do pol milijona dinarjev.

Nadalje je ministrski svet v Beogradu predpisal posebno uredbo, s katero se omejuje vpisovanje Židov na vse visoke, srednje in strokovne šole v Jugoslaviji.

Dovoljeno je samo omejeno število židovskih študentov, ki se bo določilo s številom ostalih učencev na šolah v istem razmerju, v katerem je število državljanov židovskega rodu v primeri s številom ostalih državljanov. Tujci židovskega rodu pa sploh ne morejo obiskovati vseučilišč, višjih srednjih šol, učiteljskih in drugih strokovnih šol v Jugoslaviji.

Novice

* **Zahvala.** Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani se ob priliki završitve lepo uspele 51. glavne skupščine v Ljubljani iskreno zahvaljuje predstavnikom oblasti, samouprav, korporacij in društvom, nadalje vsem delegatom in družbenim članom, ki so s svojo navzočnostjo pokazali zanimanje za naše delo. Upravi Kazine najlepša hvala za prepustitev dvorane. Obenem se zahvaljujemo zlasti prisrčno tudi vsem, ki so sodelovali pri gradnji in pri slovesni otvoritvi Družbine nove šole pri Sv. Treh kraljih na Kobanskem. Vse svoje člane in prijatelje pa, ki so nam v minulem letu z nasveti, poro-

čili in gmotnimi prispevki pomagali, prosimo, da nam ostanejo zvesti tudi nadalje, da pridobivajo novih sodelavcev in borcev za družbine namene. — Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

* **40letnica posvetitve cerkve na Brezjah** je bila počaščena preteklo soboto in nedeljo ob veliki udeležbi romarjev iz raznih krajev Slovenije. V soboto zvečer je pristopil k oltarju ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman ob veliki asistenci kanonikov in ostale duhovščine. Nato se je zvrstila od cerkve veličastna romarska procesija, kakršne so pri Mariji Pomagaj že od nekdaj na glasu. Mnogo romarjev je kar v cerkvi počakalo na prvo jutrnjo mašo. Dopoldne ob 10. je škof dr. Rožman ob slovesnem vrodu v romarsko cerkev imel lep govor, v katerem je poudaril, da je treba v Marijini kapelici zgraditi nov oltar. Nato je ob asistenci številne duhovščine opravil pontifikalno sv. mašo. Zelo lepo je bilo petje pomnoženega brezjanskega cerkvenega zbora. Popoldne so bile pete večernice, s katerimi je bila ta lepa verska svečanost zaključena.

* **Odslej bomo imeli samo dva brezmesna dneva.** Da se izenačijo brezmesni dnevi na ozemlju vse države, je ministrski svet na predlog trgovskega ministra dr. Andresa izdal uredbo o izpremembi uredbe o varčevanju z živcem. Uredba se glasi: Četrtek in petek se določita po vsej državi kot brezmesna dneva. Ta dneva je prepovedana vsaka prodaja svežega telečjega, govejega in svinjskega mesa na drobno. Gostilne, javne kuhinje itd. ne smejo ta dneva postreči z jedmi s teletino, govedino in svinjetino. Ta prepoved ne velja za možgane, jezik, pljuča, srce, jetra, ledvice, varve, vranico in podobno od telet, govedi in svinj.

* **Potovanje na Oplenac, Avalo in v Beograd** priredi Zveza bojnikov v Ljubljani v času od 25. do 27. oktobra. Odhod v petek 25. t. m. ob 8. zvečer, povratak v ponedeljek 28. oktobra ob pol 10. dopoldne. Prvi dan 26. t. m. obiščejo udeleženci grob »Neznane vojaka« na Avali, se poklonijo spominu blagopokojnega kralja Aleksandra na Oplencu, na povratku si ogledajo naprave Gospodarske zadruge v Venčcu in banovinsko zdravilišče v Arandjelovcu. Drugi dan je ogled mesta Beograda. Stroški za to potovanje (vožnja po železnici, III. razred brzega vlaka; vožnja z avtobusom iz Beograda na Oplenac in skupno prenočišče) znašajo za osebo 350 din. Za prenočišče v hotelu so

veljavne dnevne cene in se mora ta strošek plačati posebej, kar je treba označiti v prijavi. Prijave sprejema do sobote 19. oktobra pisarna Zveze bojnikov na Masarykovi cesti (palača »Grafike«, II. nadst., v bližini glavnega kolodvora). Zveza vabi k udeležbi predvsem tiste, ki so že doslej potovali z Zvezo bojnikov na razna bojišča, dobrodošli pa so tudi vsi bojniki, njih znanci in prijatelji, ki še niso videli veličastnih spomenikov na Oplencu in na Avali ter najlepšega dela Sumadije.

* **V spomin smrtne ponesrečeni Fridi Partličevi** smo prejeli iz Sv. Marjete ob Pesnici naslednje pismo: Globoko nas je pretresla vest, ko smo slišali, da se je v soboto 14. septembra v Mariboru smrtne ponesrečila Frida Partlič-Pernatova. Zjutraj je šla od hiše zdrava, vesela, ne sluteč, kaj jo čaka v Mariboru. Bila je s kolesom. Ko je hotela zaviti, oziroma ko je zavila proti Glavnemu mostu, jo je nenadno na križišču prehitel neki šofer s težko naloženim tovornim avtomobilom. Peljal je čez njo in ustavil šele čez nekaj časa. Medtem je še podrl cementni steber na križišču. Nesrečna Frida se je zvaljala na mestu, dokler ni prišel rešilni voz po njo in jo odpeljal v bolnišnico, kjer je v mukah po eni uri umrla. — Frida! Pravkar si dopolnila 16 let, komaj si začela prav spoznavati, da živiš, in že si morala leči v prerani grob! Kliče mo Ti: z bogom, draga, nad vse ljubljena Frida! Naj Ti bo lahka gomila, sladko spavaj v večnem snu! Na tem mestu pa še enkrat prisrčna hvala vsem, ki ste spremili v tako velikem številu našo nad vse ljubljeno Frido ter zasuli njen grob s tolikim cvetjem!

* **Z novo uredbo o omejitvi avtomobilskega prometa** je določeno, da je v nedeljah in praznikih vsak promet z luksuznimi avtomobili prepovedan. Prav tako je prepovedano voziti se vsak delavnik ponoči od 22. do 6. zjutraj. Uredba določa nekatere izjeme za tovrstne avtomobile trgovskih tvrdk in za avtomobile državnih oblasti. Glavni razlog, da je bila znova vpeljana omejitev avtomobilskega prometa, je varčevanje z bencinom.

* **Opozorilo hrvatskega bana delavstvu.** Zadnji čas je bilo v banovini Hrvatski več stavk, ki so se izkazale za neprimerne. Banska oblast v Zagrebu zato opozarja delavstvo, naj ne naseda nobenim gonjam, ker pogostokrat v napačnem mnenju, da se bori za lastne pravice, pomaga tujim interesom. Podraženje živil je močno zadelo delavstvo

BUKOV ŽIR

zrelo, odpadlo blago, kupujem v vagon-skih pošiljkah — franco vagon nakladalna postaja. — Ponudbe na

REKLAM ROZMAN,
Ljubljana — Pražakova 8/I.

F. Gobey:

13

Umor na plesu

»Simancas bo doživel sto let,« je vzkljknil Galmier. »Jaz pazim na njegovo zdravje kakor na svoje oko.«

»Povejte mi, general, ali ni ženska, ki o njej trdijo, da je umorila gospodično Orcivalovo, tista lepa pevka, ki je pela na vseh koncertih pri markizi Barancos?«

Gaston je prebledel, Nointel pa ga je pomenljivo pogledal.

»Res ne vem njenega imena. Mislim, da tega tudi markiza ne ve.«

»Tem bolj, ker bi ji bilo najbrž zelo neugodno, če bi zvedela, da je zahajala morilka v njeno hišo.«

»Toda, gospodje,« je tedaj odločno rekel Gaston, »nehajte že vendar s tem nesrečnim umorom. Kako vas more to toliko zanimati?«

»Gospod Darcy ima prav,« sta odvrnila Galmier in general v en glas.

Med tem so povečerjali in na mizo je strežaj prinesel penečega se vina.

Ko so nazadnje popili še črno kavo in si prižgali cigarete, je dejal general:

»Menda bo najbolje, gospodje, če gremo zdaj v naš klub in tam še malo kvartamo.«

»Hvala,« je urno odvrnil stotnik. »Darcy in jaz morava iti še nekam na obisk. Zdaj je pol desetih. Opolnoči se pa lahko spet vidimo.«

Američana ju nista zadrževala.

Ko sta stopila na cesto, je dejal Nointel Gastonu:

»Nisem maral, da bi nama sledila v opero.«

»To razumem, nerazumljivo pa mi je, zakaj si se tako dolgo mučil z njima.«

»Zakaj?«

»Da! Saj veva zdaj prav toliko, kakor sva vedela prej.«

»Dragi moj, motiš se...«

»Saj sem vse slišal, toda...«

»Jaz sem pa zvedel nekaj, kar mi utegne še zelo dobro služiti.«

»Kaj si zvedel?«

»Da se je danes oglasil pri markizi Barancos odurni Simancas, ki ni prejšnje nikoli prestopil praga njene hiše.«

»In kaj sklepaš zaradi tega?«

»Dragi moj, markiza ni kar tako sprejela človeka Simancasove vrste. Nekaj resnega mora biti po sredi.«

»Kaj pa?«

»Ali si ne moreš misliti? Poslušaj! Če je snoči Simancas spoznal v Julijini loži markizo, ima zdaj proti njej strahovito orožje v svojih rokah.«

»Ali misliš, da je ona...?«

»Nisem še o tem prepričan. V operi bova morda še kaj zvedela. Moja preiskava je počasna, zato pa zanesljiva.«

»Torej pojdeva zdaj v opero. Toda kaj bodo rekli ljudje, ki me bodo videli, ko vendar pol Pariza ve, da sem bil Julijin ljubček?«

»Kaj te to briga? Glavno je, da bova kaj zvedela o gospodični Lesterelovi, saj greva tja samo zaradi nje.«

»Dobro, pa pojdiva! Čeprav ne pričakujem več dosti novega od vratarice lože, ki jo je nedvomno zasljal moj stric.«

»Videl boš, da bo še marsikaj zanimivega. Jaz vem, kako izvečeš iz takšnih žensk skrivnosti. Zlasti če ima ta ženska kakšno hčer, ki je plesalka ali pa ki poje v opernem zboru.«

»Ali to vratarico poznaš?«

»Morda. Dobila jo bova na hodniku pri krvavi loži.«

Ko sta prišla v opero, sta skozi veliko vazo šla po stopnicah.

»Pojdi, prijatelj,« je dejal Nointel. »Zdi se mi, da je konec drugega dejanja. Preden se bodo zagnali poslušalci na hodnike, poiščeva vratarico!«

Takoj sta jo dobila.

Bila je debela ženska in dremala je v kotu. Nos je imela skoraj bakreno rdeč, roke pa raskave kakor kakšna kuharica. Ker je imela glavo, sklonjeno, se ji je bil napravil trojen podbradek. Nointel se je sklonil, da bi videl, ali jo pozna.

Zdi se mi, da mi je sreča naklonjena,« je šepnil Gastonu. »Poznam jo! Ta ne bo imela zame skrivnosti.«

Nointel je zakašljaj in ženska se je predramila.

»Dobro jutro gospa Majoré! Ali ste dobro spali?«

»O, vi ste, gospod Nointel! Oprostite mi, kako vam?«

»Imenitno in vam? Pa vašemu možu? In hčerkama Ismeriji in Pamelji?«

»Moj mož je vsak dan mlajši. Dekleti sta tudi zadovoljni. Samo meni ni najbolje.«

»Pa se vam ne vidi.«

in mednarodni zapletki so tudi v Jugoslaviji poslabšali življenjsko stanje. Zato bo banska oblast upoštevala vse upravičene delavske zahteve, vendar pa naglašala, da se to ne more zgoditi samo po tistem načinu, ki ga določa uredba o reševanju delavskih sporov. Po tej uredbi je stavka dovoljena, v kolikor predhodno posredovanje prvostopne oblasti ne dovede do sporazuma. Štrajk je docela zabranjen edino v onih podjetjih, kjer bi utegnil neposredno škodovati splošnemu javnemu blagru, kakor je preskrba z živili, z vodo in podobnim. Banska oblast poudarja, da je dolžnost hrvatskega delavstva, da samo po zakoniti poti zahteva svoje pravice, nikakor pa ne sme nasedati agitatorjem, ki ga nagovarjajo k nedopuščenim stavkam. Vsak nedopustni štrajk ali nasilen postopek, ki bo v nasprotju s predpisi in v škodo skupnosti, bo zatrt z najodločnejšimi ukrepi, ne glede na to, ali ga bo sprožilo delavstvo ali delodajalec.

* **Velika razstava nemške stavbne umetnosti v Beogradu.** Preteklo soboto so v Beogradu v paviljonih sejmišča odprli razstavo nemške stavbne umetnosti. Prvenstveno so razstavljeni modeli stavb, katere služijo splošnim namenom, zlasti pa model kancellarske palače, modeli reguliranih nemških mest in drugih objektov. Prav tako so razstavljeni modeli delavskih kolonij. Iz Beograda bodo Nemci to razstavo prenesli še v druge prestolnice na Balkanu. Pri otvoritvi sta bila navzoča tudi knez Pavle in knežinja Olga.

* **Mednarodna razstava lepih fotografij.** V Zagrebu so v soboto odprli mednarodno razstavo umetne fotografije. Udeležuje se je trinajst držav s štirih celin. Razstavljenih je okrog štiri sto slik. Razstavo je odprl zagrebški župan dr. Mate Starčević z govorom. Med razstavljalci je tudi več Slovencev. Posebno so se izkazali razstavljalci iz Rusije, Italije in Jugoslavije.

* **Sladkor za čebele se ne sme podražiti!** Zaradi slabe letine je država priskočila čebelarjem na pomoč s tem, da je pripravila nezatrošarinjen sladkor, ki pa ni čist, temveč pomešan s papriko. Tak sladkor je običajno prejelo čebelarstvo od prodajnega urada v Beogradu, tako da ga je lahko interesantom oddajalo po ceni din 7.50 v Ljubljani. Zdaj pa je osrednje čebelarstvo društvo podružnicam sporočilo, da se je sladkor podražil, tako da ga more osrednje društvo oddajati le po ceni din 8.50. S po-

višanjem cene so čebelarji zopet precej prizadeti, zlasti letos, ko od čebel nimajo prav nikakega dohodka, temveč že vse leto same izdatke. Marsikateri izmed revnih čebelarjev ne bo zmogel tega zneska, ker ga tarejo vsakdanje skrbi za preživljanje družine. Zato smo mnenja, da bi država za pitalni sladkor lahko vzdržala staro ceno, saj bi s tem podprla zelo važno panogo našega narodnega gospodarstva, ki je pri nas šele v razvoju in se mu obeta lepa bodočnost. Čebelarstvo s pridobivanjem zdravilnega in redilnega medu in voska je važna zadeva, ki zasluži več pozornosti in podpore kakor doslej. Prišli bodo časi, ko se bo to pokazalo v jarki luči in potrebi.

* **Za meščansko šolo v Rečici ob Savinji** se prizadeva prebivalstvo. Ta šola bi imela trgovsko-poljedelski značaj, da bi se mladina dovolj pripravila za trgovino z lesom, ki je najvažnejša gospodarska panoga v okraju, in da bi se bolje izobrazila v kmetijskem poklicu, zlasti v živinoreji. Odločujoči gospodje so obljubili podpreti pobudo in tako je pričakovati, da dobi meščansko šolo tudi okraj, ki je edini v Sloveniji še brez nje.

* **Dovolj bo krompirja.** Letošnji pridelek krompirja je po Dolenjskem dober. V nižavah je precej odstotkov gnilega, zato pa so kmetovalci, ki imajo njive na visečih legah in bolj peščeno zemljo, lahko zelo zadovoljni. Krompir se prodaja na trgu od 1.50 do 1.75 din po kakovosti. Tudi turščica bo letos obrodila, a jda pa je slaba. Sadja letos Dolenjska nima nobenega, kar se predvsem pozna na domačem trgu. Spričo tega tudi naši posestniki ne bodo pridelali ne sadjveca in ne žganja. Slivovka se prodaja po 36 din liter, medtem ko je bila spomladi še po 15 din.

* **Sadna sušilnica v Metliki.** Napori krajevnega odbora Sadjarske in vrtnarske podružnice v Metliki, ki je že dolgo časa pripravljala graditev prepotrebne sadne sušilnice, so končno dovedli do uspeha. Podružnica pristopa h grajenju sadne sušilnice, ki jo postavi na lastnem zemljišču v Metliki. K temu je treba hvalevredno pripomniti uvidenost sreskega kmetijskega odbora v Črnomlju, ki je s podelitvijo podpore 2000 din omogočil začetna dela.

* **Zidje in splavarji.** V zadnjem času čutijo tudi naši dravski splavarji pojevanje zaslужka in zaposlitve. Kakor znano gre precej našega lesa na Madžarsko, kjer je lesna trgovina po večini v rokah Židov. Ti pa odklanjajo do nadaljnega večje kupčije, češ da

ne morejo ničesar tvegati, ker ne vedo, kaj še lahko prinese razvoj evropskih dogodkov.

* **Cel splav lesa so mu ukradli.** Splavarji, ki plovejo proti Zagrebu, imajo svoje pristanišče pod savskim mostom v Brežicah. Pretekli teden je tam ustavil vrsto splavov g. Kapušin z Rečice ob Savinji. Ponoči pa so mu neznanzi zlikovci odpeljali cel splav, ki je bil pritrjen z močno vrvjo ob levem bregu Save, in ga odpeljali bog ve kam. Lastnik trpi okrog 14.000 din škode. Tatu so že za petami.

* **Sestrico je ustrelil.** V vasi Biskupiji pri Sibeniku je 10letni Gjuro Mitrović nehoté usmrtil svojo 4letno sestrico Marijo. Ko je bil oče Ilija zdoma, je mali Gjuro brskal po podstrešju, kjer je našel očetovo puško. Prinesel jo je v kuhinjo in jo za šalo nameril proti sestrici Naenkrat se je puška sprožila in mala Marija je obležala na mestu mrtva, zadeta v glavo.

* **Razprava proti ponarejevalcem ameriških čekov.** Pred novomeškim okrožnim sodiščem je bila že drugič zanimiva kazenska razprava proti ponarejevalcem dolarskih čekov, ki so se pojavili v Beli Krajini. Na zatožni klopi sede štiri znane osebe iz Metlike, Črnomlja in Zaluke. Obtoženi, dve ženski in dva posestnika, so se pri zadnji razpravi prav spretno zagovarjali. Za obtožence so obremenilno izpovedali orožnik Krčmar in Stipan Ivan z Velike Pake. Ker k razpravi ni prišla ena glavnih prič, Leopold Sušteršič, je državni tožilec predlagal, da se poleg njega zaslišijo še neke nove važne prič. Senat je predlog sprejel in preložil zanimivo razpravo na 15. t. m.

* **23 jabolčnih dreves so mu posekali.** Posestnik Jožef Štih v Savinskem pri Makolah je opazil, da mu nekdo v njegovem sadovnjaku seka mlada jabolčna drevesa. Postavil se je s svojima sinovoma ponoči na prežoter so res zalotili dva fanta, ki sta zlomila nekaj jabolčnih dreves.

* **Poneverbe pri studenški občini pred sodiščem.** Pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča je bila razprava proti 39-letnemu bivšemu uslužbencu občine v Studencih Josipu Kolariču, ki se je zagovarjal zaradi poneverb. Pri pobiranju občinske takse za zakol je poneveril 29.916 din. Občina ne trpi škode, ker je ta primanjkljaj založil občinski blagajnik. Kolarič je bil obsojen na 6 mesecev strogega zapore in na 3 leta izgube častnih pravic, državni pravdnik pa se je pritožil zaradi prenizko odmerjene kazni.

»Včeraj je bilo še dobro... Toda danes... po vsem tem, kar se je snoči primerilo...»

»Kaj pa je bilo?«

»Ali mar ne veste?«

»O, da, na umor gospodične Orcivalove merite. Ali ste vi imeli službo?«

»Seveda. Samo tistale vrata poglejte! Kar kri mi šine v glavo, če pogledam številko na njih. In če pomislim, da sem jaz odprla vrata in jo videla mrtvo! Potem pa v sodno palačo, da me je zaslišal preiskovalni sodnik. Verjemite mi, potrebna bi bila postelja, kakor še nikoli doslej. Naša uprava bi me bila lahko vsaj nocoj oprostila službe...«

»Pa so res gospodje brezobzirni.«

»Da, prav imate. In jutri moram iti še enkrat na zasliševanje. Hotela sem odvesti dekletki vsaj enkrat na ples, pa nisem dobila dopusta. Obe morata biti nocoj do polnoči na odru. Ismerija je za drsalko, Pamela pa je za pažeta.«

»Nič zato, gospa. Občinstvo ima vajini hčeri rado. Vidite, tudi moj prijatelj in jaz sva prišla zato, da jima bova ploskala.«

»Zelo ste ljubeznivi, gospod Nointel! Če se ne motim, je vaš prijatelj gospod Gaston Darcy...«

»Da, on je.«

»Oprostite, gospod Darcy. Nekoč ste zelo pogosto hodili v opero, zdaj vas pa že najmanj leto dni nisem videla...«

»Preveč dela sem imel,« je odvrnil Gaston.

»Moj bog, kaj je z mojo glavo! Saj ste vi prihajali sem z gospodično Orcivalovo! Njena smrt vas je nedvomno hudo pretresla. Če bi bila jaz vedela, kaj jo čaka...«

»Ne bi bila umrla na tako žalosten

način, ji je segel Nointel v besedo. »Poznam vas. Levjega srca ste.«

»Da, res je. Svoji hčerki bi branila proti polku vojakov.«

»Ne dvomim, gospa Majore. Toda kaj hočete? Moj ubogi prijatelj gospodične Orcivalove ne more probuditi od mrtvih. Upa pa, da bo nje smrt maščevana. Pravijo, da jo je umorila neka ženska. Vi veste to najbolje. Če bi hoteli pomagati...«

»Toda ne tu, gospod Nointel. Res je, jaz vem marsikaj. Časniki samo ugibajo. Da, jaz pa vem...«

»Vse?«

»Pravim vam, da nihče ni uganil resnice. Še gospod sodnik ne.«

»Povejte mi...«

»Dragi Gaston,« se je hitro vmešal Nointel, »pozabljaš, da ima gospa Majore tu dosti dela. In gledališče tudi ni kraj za takšne pogovore. Gospa Majore pojde rajši z nama po predstavi na večerjo, in svoji hčerki bo tudi vzela s seboj.«

»Hčerki? Dragi gospod Nointel, saj veste, da to ni mogoče. Premladi sta še in moj mož je tako strog. Res je nocoj s prijatelji nekje na deželi in se vrne najbrž šele jutraj, a vendar... Bojim se, da ne bi kdo obrekoval mojih otrok...«

»Ne bojte se, gospa Majore. Ne bo vam žal in gospodičnima tudi ne. Stavil bi, da radi jesta jerebice...«

»Moj bog, pa še kako! Le malokdaj prideta do njih. Če bi zanesljivo vedela...«

»Bodite prepričani, gospa, da midva ne bova nikomur zinila niti besedice. Dogovorimo se, kje se dobimo zunaj opere...«

»Dobro, na oglu Helderjeve ulice. In večerjali ne bomo v separeju.«

»Tam bomo jedli, kjer se bo vam prav zdelo. Ob pol enih vas bova čakala.«

Med tem je bilo dejanja konec in gospa je morala iti.

»Od te ženske pričakujem marsikaj,« je resno dejal Nointel.

»Dvomim, da bi bilo njeno besedičenje kaj vredno,« je vzkliknil Gaston.

»Sicer je pa najbrž že stric vse izvelkel iz nje.«

»Morda mu ona ni kaj prav povedala. Naj bo kakorkoli — nekaj bova že zvedela.«

»Pojdiva zdaj v pritličje. Nedelja je in najinih znancev bo vse polno.«

Gledala sta okoli sebe in opazovala ljudi. Zlasti Nointel jih je pozorno meril.

»Glej, glej,« je iznenada vzkliknil Gaston.

»Markiza je tudi tu.«

»Markiza Barancos? Ali je to mar kaj čudnega?«

»Dragi moj, drugače hodi ona samo ob petkih v gledališče. In poleg tega mora biti še utrujena, ko je bila snoči tu.«

»Spominjam se. Pravil si mi, da si jo videl.«

»Še celo govoril sem z njo. Bog ve, ali naju je opazila. Da, je že obrnila sem svoj daljnogled.«

»Ne vidim je. Kje pa je?«

»Ne obračaj se zdaj. V svoji loži je. Stavil bi, da je prišla sem le zaradi tega, da ne bi mislili, da je bila včeraj tu.«

»Dvomim.«

»Potrpi! V gledališču je tudi Prebord. Bulji v markizino ložo. Samo v loži 27 ni žive duše. Najbrž jo je dal stric zapečatiti. Rado-

* **Sodba zaradi zločina na Barju.** Pred tedni je bila razprava proti delavcu Stanku Jankoviču iz Crne vasi, ki je bil obtožen, da je za pustno nedeljo pri Mokarju na Ižanski cesti na Barju do smrti zabodel posestnika Feliksa Škafarja, preložena, ker je sodišče hotelo zaslišati še nekaj prič. Zdaj pa se je vršila pred ljubljanskim okrožnim sodiščem ponovna razprava, na kateri je bil Jankovič zaradi uboja obsojen na dve leti in pol robije. Njegov branilec in državni pravdnik sta prijavila revizijo in priziv. Zasebna udeleženka, Škafarjeva vdova, je bila zavrnjena na pot civilne pravde.

* **Obe nogi mu je odtrgalo.** Nedavni večer so pripeljali v Ljubljano z Jesenic sedemindvajsetletnega Vinka Ambrožiča, ki je bil prišel pod vlak. Ambrožič je bil uslužbenec pri direkciji državnih železnic Ljubljana - Jesenice. Vlak mu je odtrgal obe nogi pod kolenom. V ljubljanski bolnišnici je bil nesrečni še pri zavesti in so zdravniki mislili, da ga bo celo mogoče rešiti. Ob eni ponoči pa je nenadoma umrl.

* **Lokomotiva je zdrobila voz, naložen s hlodi.** V bližini čuvajnice v Sp. Brežnici pri Poljčanah se je pripetilo na progi trčenje med vlakom in dvovprežnim vozom, naloženim z lesom. Posestnik Peter Hajšek iz Laporja je peljal s hlodi naložen voz čez progo, dasi je bil na prelazu že znak zvonce, da se bliža vlak in da se bodo zapornice spustile. Komaj je zapeljal voz med zapornice, so te že padle. Posestnik je imel samo še toliko časa, da je izpregel konja in dva vola izpred voza, ter pogнал živali s proge, voz pa je ostal na tračnicah. Lokomotiva vlaka, ki je pridrvel po progi, je zadela z vso silo v voz ter ga zdrobila, hlode pa je razmetala ob progi. Strojvodja je ustavil vlak ter ugotovil, da ni stroj dobil nobenih poškodb.

* **Velika železniška nesreča.** Blizu železniške postaje Kusadak na progi Beograd - Niš se je v petek zjutraj zgodila huda železniška nesreča, pri kateri so bili štirje ljudje ubiti, osem pa ranjenih. Trčila sta brzi vlak, ki je v petek zgodaj zjutraj odpeljal s postaje Niš proti Beogradu, ter tovorni vlak, ki pa je bil prazen. Tovorni vlak je vozil proti Prahovu, kjer naj bi bil sprejel nemške izseljence, ki prihajajo iz Besarabije. Vlaka bi se bila morala križati na postaji Velika Plana. Ker pa je tovorni vlak imel zamudo, je na tej postaji nadaljeval vožnjo, da bi se z brzim vlakom križal v Kusadku. Na odprti progi zunaj postaje Kusadak pa

sta se oba vlaka že srečala ter se zaletela drug v drugega. Prvi so prihiteli na kraj nesreče kmetje, ki so začeli pomagati ponesrečencem. Takoj so bile obveščene tudi železniške oblasti. Prizor je bil strašen. Obe lokomotive sta se dobesedno zajedli druga v drugo, kar ni čudno, če vemo, kako naglo vozi brzi vlak na odprti progi. Poštni voz in ambulanta sta docela razdejana, saj vozita takoj za lokomotivo. Poštni paketi so bili razmetani daleč okoli. Ambulantni voz se je s svojim zadnjim delom zarisal v spalni voz, ki je vozil za njim. K sreči pa je v spalnem vozu bilo samo šest potnikov in pa dva uslužbenca. Od teh pa ni bil nihče ranjen. Tudi potniki zadnjih vagonov so pripovedovali, da se jim sunek ni zdel tako hud, da bi bili mislili na tako nesrečo. Šele ko so stopili iz vlaka, so videli, kaka nesreča se je zgodila. Iz poštne vagona so med tem potegnili dva mrtva poštna uslužbenca iz Beograda, Ratislava Stefanoviča in Milorada Demiča. Iz poštne voza so potegnili tudi mrtvega poštne inšpektorja iz Skoplja Aleksandra Todoroviča. Hudo nevarno ranjen je poštni kontrolor Marko Milojković, ranjenih pa je še več poštne uslužbenec. Tudi železniško osebje je imelo svoje žrtve. Ranjena sta oba kurjača, vlakvodja brzega vlaka, strojvodja tovornega vlaka ter en sprevodnik. Poštni uslužbenec Zorič, ki so ga ranjenega potegnili iz vagona, je kmalu potem umrl.

* **Predsednik okrožnega sodišča okraden.** Iz stanovanja upokojenega predsednika okrožnega sodišča Aleksandra Hrašovca v Čopovi ulici v Mariboru so odnesli tatinski zlikovci 150 din gotovine, uro budilko in večjo količino cigaret. Policija poizveduje za njimi.

* **Polir aretiran na banovinski cesti.** Na banovinski cesti pri Gornjih Sušicah, občina Dolenjske Toplice, popravljajo ceste. Pri cestnih delih je bil zaposlen kot polir človek s srednješolsko izobrazbo, ki je bil sprejet v službo iz milosti; že pred letom je zagrešil kazniva dejanja, zato mu je bilo onemogočeno dalje pohajati v šolo. Toda prvo kaznivo dejanje ga ni še izmodrilo. Spet se je lotil nečednega dela ter vlomil v kolodvor v Kandiji pri Novem mestu. Pred dnevi so ga na Gornjih Sušicah aretirali, potem ko so pri njem napravili hišno preiskavo in našli več stvari. Baje ima na vesti še nekaj podobnih reči. Vest o aretaciji mladega moža, ki je imel pri popravilu ceste važno

opravilo, saj je najemal delavce in jih plačeval, se je kaj hitro raznesla po vasi in ljudje se ne morejo načuditi, kako morejo biti celo »študirani ljudje« podvrženi zločinskemu nagibom.

* **Vročekrvna mejaša** Lojze in Jože, dva trdna posestnika iz Dedne gore pri Krškem, sta bila do nedavna prav dobra prijatelja. Ko pa je te dni pokosil Lojze svoj travnik, je videl, da je pridelek manjši, zato je pokosil še nekaj Jožetovega. Tako vsaj je Jože dokazoval Lojzetu, ki pa si tega ni pustil očitati. Oba sta se napolila na travnik, da vidita, koliko je resnice. Spotoma je Lojze naskočil Jožeta, ki jo je urnih krač popihal v bližnji vinograd in izril kol, s katerim je nato nekajkrat udaril po Lojzetu, dokler se ta ni zgrudil. Vse to je videla Lojzetova žena, ki ni hotela pustiti moža na cedilu in je s kladivom obdelala Jožeta, da je tudi ta obležal. Oba mejaša sta morala iskati zdravniške pomoči. Poškodbe obeh so precej resne. Ko pa okrevata, bosta stopila pred sodnika.

* **Utopljenec v potoku.** V potoku Mejašu, ki teče skozi Štepanjo vas in se izliva v Ljubljano, je Frančiška Kramerjeva iz Štepanje vasi opazila utopljenca in o tem obvestila policijo. Utopljenca so potegnili iz vode in ugotovili, da je posestnik Matevž Jager, rojen leta 1890 v Podmolniku in pristojen v Ljubljano. Utopljenca je spoznala njegova žena. Vse kaže, da se je Jager ponoči ponesrečil, ker na truplu ni bilo nobenih znakov nasilja.

* **Otrok se je rodil z zobmi.** V Vrgorcu pri Splitu se je primerilo čudo, s kakršnimi se včasih poigra narava. Kmetu Anti Klaričiču se je rodil sin, zdrav in lepo razvit, v nekem pogledu še celo čez mero: v nežnih čeljustih je imel dva sekalca popolnoma izrasla, ostali zobje pa so v takem stanju, kakor jih vidimo sicer pri otrocih po enem letu starosti. Zdravniki sodijo, da mu bodo v kratkem zrasi tudi vsi ostali zobje.

* **Vlomilci so odnesli 54.000 din.** Neznani vlomilci so vlomili v pisarno tvrdke Viktorja Šerša v Draškovičevi ulici v Zagrebu. Z vrtnim strojem so prebili jekleno blagajno in odnesli okrog 30.000 din v našem denarju in za 24.000 din tujih valut. Na delu so bili pravi strokovnjaki, ki so bili pred vlomom nataknil rokavice, da so pred policijo zabrisali vsako sled.

* **Zivljenje za čik.** Nenavadna prometna nesreča se je pripetila v Sarajevu. Po cesti je šel 75letni brezposelni delavec Izidor Ha-

veden sem, kako se bo gospa Majore nalezla potičila.

»Upam, da nama ne bo treba z njo in z njenima hčerkama večerjati v kakšni javni dvorani.«

»Večerjali bomo, kjer se bo dalo. Gl. gospa markiza te menda kliče.«

Markiza je res mahala s pahljačo.

»Ne bom maral razumeti njenega poziva. Ne ljubi se mi hoditi k njej.«

»Ne bodi neumen. Pogovor z njo je največ, kar si moreva danes želeti. Če ne pojdeš takoj k njej, te kar pustim in grem.«

»Kaj naj bi pa pri njej počel? Kaj naj ji rečem?«

»Ne boj se, govorila bo že ona. Vidi se, da je na nekaj zelo radovedna. O čem, misliš, bi rada govorila? Najbrž o zločinu. Lepo ji vrni pozdrav in pojdij k njej.«

Gaston je iz vjučnosti odzdravil. Znaki njene pahljače so postali zdaj hitrejši. Moral jih je razumeti.

»Dobro.« je potem dejal, »če že moram iti ...«

»In veš, kaj boš moral tam delati?«

»Kaj pa spet?«

»Dragi moj, dvoriti ji boš moral.«

»Tega pa ne morem. Prosim te, pomisliendar ...«

»Nič ne bom pomišljal. Bodi preračunano galanten. Rad bi te spremil, t. j. da ker še nikoli nisem bil v njeni hiši, se to ne spodobi. Sam pojdi in dobro si vbij v glavo vsako besedico iz njenih očarljivih ust.«

Gaston ni dobil v markizini loži nobenega druzega kavalirja.

»Naposled ste le prišli.« mu je prijazno rekla markiza. »Dolgo sem vas morala pro-

siti. Zdaj ste tu in ne bom vas hitro pustila. Sedite zraven mene. Želim, da vas vidijo z menoj.«

Gaston je hotel nekaj pripomniti, pa ga je prestregla:

»Pomislite, da prihajam z večerje, ki jo je priredil neki ameriški milijonar. Vsi so bili oblečeni kakor dvorjani in jedli so kakor divjaki. Potem sem se jih le rešila in zatekla sem.«

»V nedeljo!«

»Da, v nedeljo. Jaz imam najrajši to, čemur se d. u. ženske ogibljejo. Saj s. u. veste, da je naše življenje v salonih takšno kakor življenje veveric v Časil. ma prime, da bi šla plesat v kakšno predmestno krčmo.«

»Ni treba, ko imamo vendar ples v op. ...«

»Zal je ples v operi kar predolg čas.«

»Morda sodite tako, ker ga še niste videli?«

»Saj ne veste tega.«

»Ali ste bili?« je hitro vprašal Gaston.

»Sem.« je odločno rekla markiza

»Snoči?«

»Kaj pa vas to zanima?« ga je podražila.

»Oprostite, toda sami ste izzvali to vprašanje.«

»Priznam. Vem tudi, zakaj vas zanima, ali sem bila na plesu! Ker ste bili vi tam.«

»Bil sem, pa vas nisem videl.«

»Kako pa hočete spoznati žensko v dominu in s krinko? Kdo je gospod, ki je bil pravkar v vaši družbi?«

»Henrik Nointel, bivši stotnik pri huzarjih.«

»Zakaj ga niste privedli s seboj?«

»Ker ga še nikoli niste povabili ...«

»Hm, če sem mu všeč, bi ga bili lahko vi privedli k meni.«

»Ne zahaja dosti v družbo. Pravi medved je.«

»Rada bi ga ukrotila. Na koncu dejanja ga privedite!«

»Prav rad, gospa markiza. Takoj pojdem ponj.«

»Ne, počakajte še, da se konča balet!«

Med tem se je dvignil zastor in ko je občinstvo še ploskalo, je Gaston pokimal Nointelu v znak, da se zadeva dobro razvija. Na koncu dejanja mu je dejala markiza:

»Pojdite zdaj po prijatelja!«

Gaston je šel in srečal stotnika na hodniku.

»Torej?« ga je vprašal Nointel.

»Zdi se mi, da je ta ženska nekoliko primuknjena.«

»To ima v krvi. Ali je kaj govorila o zločinu?«

»Nič. Toda nedvomno ve o njem marsikaj.«

»Pa je nisi znal pretentati, da bi bila kaj povedala?«

»Poskušal sem, pa je bilo vse zastoj. Ko sem že mislil, da bo začela govoriti, je pa preskočila na drug pogovor.«

»Za takšne ženske je le eno sredstvo. Priporočil sem ti, da ji dvoriti. Ali si me ubogal?«

»Nisem. Če bi bil to poskusil, bi se bila iz mene norčevala.«

»Toda Prebord ji dvoriti in to ji je očitno všeč.«

(Dalje.)

raga, po poreklu Čeh, pa je s pločnika opazil ogorek cigarete, ki ga je bil nekdo odvrnil na tramvajski tir. Stopil je s pločnika med tračnice in se sklonil, da pobere čik. Tedaj pa je izza vogala pridrvel tramvaj in ga podr. Čeprav si je voznik na vso moč prizadeval, da ustavi voz, so Harago mrtvega potegnili izpod koles.

* Na lastno prošnjo so jih izgnali iz Subotice. Te dni je prišlo v Subotico okrog 120 delavcev iz Bosne, ki so upali, da bodo našli zaposlitve pri spraviljanju poljskih pridelkov. A možje so bili bridko varani v svojih pričakovanjih. Prav zadnji čas se je po vsej Vojvodini vrnilo mnogo domačih delavcev z vojaških vežb, tako da so do kraja zasedli sezonski delovni trg. Ker so bili Bosanci brez denarja, so naprosili policijo v Subotici, da jih izžene v domače občine, da bi na ta način prišli do brezplačnega prevoza na železnici. Policija je njihovi prošnji ustregla in prvi prihodnji vlak je v dveh posebnih vagonih odpeljal 120 delavcev v Bosno.

* Strahovit dvojni umor. Nedavno noč so neznan razbojnik z mesarskim nožem zaklali mesarja Ivana Balentovića in njegovo ženo Katico v Zupanji pri Vinkovcih. Balentović je bil zvečer s svojo ženo in sinom visokošolcem Ivanom na neki veselici. Okrog 1. sta z ženo odšla domov, mtem ko je sin ostal še nekaj časa v gostilni. Ko je okrog pol 4. prišel z dvema prijateljskoma do domače hiše, je opazil, da se v spalnici prižiga in ugaša luč. Potrkal je na okno, nakar se je soba spet zatemnila, obenem pa so fantje videli, kako je nekdo pri zadnjih vratih pobegnil čez dvorišče in čez vrtove. Pozneje so v spalnici našli očeta in mater zaklana na postelji. Policija je razpisala 30.000 din nagrađe za izsleditev morilca.

* Vlom v Zadrugo na Frankolovem. Na Frankolovem je bilo nedavno noč vlomljeno v zadrugo, odkoder je vlomilec odnesel za 10.000 dinarjev blaga. Vlomilec, ki so mu morale biti razmere tod dobro znane, je najprej vdrl v mlin, kjer je dobil železen drog, s katerim je potem vlomil v trgovino in tu vse premetal. V blagajni ni ničesar našel, pač pa si je nabral precej blaga, zlasti kave in tobaka za približno 10.000 dinarjev. Oblasti so storilcu baje že na sledu.

* Blazen način maščevanja. Iz Konjica v Bosni poročajo o strašnem zločinu, ki ga je na tamošnji postaji izvršil kmet Rajić Jurkić nad svojim sosedom Markom Kožulom. Jurkić je precej nasilen človek in Kožul ga

je tožil zaradi nekih surovosti. V torek je bila na sodišču razprava, ki pa je bila preloženata, ker hoče sodišče zaslišati še nekatere priče. S sodišča se je Marko Kožul s svojim bratom Ivanom vrnil na železniško postajo, da počaka na vlak. Marko je legel na tla in zaspal, njegov brat pa je sedel za mizo pred blagajniškim oknom, tako da je bil s hrbtom obrnjen proti vratom. Izenada je v čakalnico stopil Jurkić s svojo ženo, a ko ju je zagledal, je brez besede stopil k Ivanu in ga z nožem sunil v pleča, a ko mu je Ivan pobegnil, se je sklonil nad spečega Marka, ga z roko stisnil za vrat in ga z nožem oklal po vsem životu, da je na mestu izkrvavel. Po izvršenem zločinu se je Jurkić sam javil orožnikom.

* Hrabra žena je pregnala maskiranega vlomilca. Posestnica Marija Majhnova iz Zgornje Voličine v Slovenskih goricah je imela svojvrsten doživljaj. Ko se je vrnila s poljskega dela domov, je opazila, da so bila vežna vrata nezaklenjena, četudi jih je bila pred odhodom z doma zaklenila. Takoj je zaslutila, da mora biti nekdo v hiši. Poiskala si je primerno obrambno sredstvo, nato pa je pričela iskati po hiši. Pod svojo posteljo je zares izsledila vlomilca, ki pa je ob odločnem nastopu Majhnove pobegnil na prosto. Orožniki so zlikovcu že na sledu.

* 45.000 din za 30 din. Da je na kmetih ponekod še zmerom denar doma, a da tistim, ki ga imajo, ne gre rad izpod palca, priča naslednja zgodba iz Obrenovca: V mesto je prišel po opravih kmet Dragoljub Djutunović iz Ušca. Mimogrede se je ustavil v neki trgovini, a ko je poravnal račun, mu je padla listnica s 45.000 din iz žepa. Nič hudega sluteč je odšel dalje po opravih. Šele čez čas je listnico našel mladi trgovski pomočnik Ilija Jelisavčić, ki je na svoje začudenje uzrl v nji skladovnico tisočakov. Takoj je o stvari obvestil svojega šefa, nato pa odhitel po mestu, da poišče raztresenega bogataša. Nazadnje ga je našel na sodišču, kjer je bil zaslišan v neki zadevi. Djutunović še zmerom ni vedel, da je listnico izgubil, a najditelju se je izkazal po svoje velikodušnega: v nagrado, da je na vso sapo pritekel za njim s 45 jurji, je vrlemu pomočniku poklonil 3 kovače.

* Zverinski morilec pred sodniki. Morilcu Numanu Sadikoviću je sodilo te dni sodišče v Kosovski Mitrovici. Numan je bil že od mladega nagnjen k slabemu in je nekoč sodeloval celo pri nekem umoru. Krivde mu

niso mogli dokazati in slednjič se mu je celo posrečilo, da je bil sprejet k orožnikom. Na svojem službenem poslu se je seznanil z bogatim kmetom Minom Miškovičem, ki je bil star 100 let. Ta je imel že priletno hčerko, okrog katere se je Numan začel vrteti, da bi se na ta način polastil velikega premoženja, ker je bila hčerka Dostana edinka. Slednjič se je dal še pokrstiti in se oženil. Bogati kmet je dal tedaj prepisati nanj polovico imetja, polovico pa na ime svoje vnukinje Radmile. Nenadoma pa je Dostana umrla in Numana se je polotil strah in bojazen, da bo poslej stari Miškovič vse imetje dal vnukinji. Skušal je dobiti Radmilo za ženo, ker pa ni šlo zlepa, je neko noč starca in vnukinjo s sekuro pobil in hišo zažgal. Ko je storil ta zločin, se je spomnil, da bi utegnil njegovo kum Nikolić izvedeti, kaj je storil. Šel je zato še temu zažgat hišo, nato pa je oborožen s puško in bombami pobegnil proti albanski meji. Ko pa je nekje prenočeval, so ga ljudje opazili in obvestili orožnike. V preiskavi se je znal zvito zagovarjati. Trdil je, da je svojega tasta in Radmilo umoril zaradi tega, ker sta bila oba obsedena od zlodja. Nekaj časa je poskušal simulirati tudi norost, pa se mu ni posrečilo zdravnikov preslepiti. Vse kaže, da ga bodo kot zakrknjenega morilca obsodili na smrt.

* Premožen posestnik je ubil mlado gospodinjo. V Jaši Tomiću v Vojvodini je neka Elizabeta pred dnevi osumila zakonca Gajerja, da sta ukradla nekaj perja in krompirja. Gajerja sta vložila tožbo pri sodišču. Ko sta se vračala domov in sta šla mimo Elizabetinega doma, je Elizabeta vzkliknila: »Lopovi, lopovi!« To je Gajerja tako razsrdilo, da je z ženo planil v hišo in napadel Elizabeto. Najprej sta jo pretepla, toda Gajerju še ni zadostovalo. Skočil je na dvorišče po sekuro in zamahnil po Elizabeti, da je na mestu izdihnila. Po aretaciji sta zakonca Gajerja nekaj časa tajila zločin, nato pa naenkrat vse priznala. Senzacija v okolici je tem večja, ker je Gajer premožen posestnik, ki premore 40 oralov zemlje. Pred 6 leti je umrl njegov oče zaradi bolehanja na možganih, zato bodo tudi aretiranca preiskali zdravniki, da doženejo, če je bil pri zločinu sploh prištevit.

* Pekel v družini. V vasi Osudjevcu v občini Vojakovcu pri Križevcih in Hrvatskem se je zgodila strašna družinska žaloigra. 58-letni posestnik Anton Prugović je popival v svoji zidanici s sosedom Šimnom Rumenja-

EMILIO SALGARI IZGNANCI

»Da, žal trije. Četrti je bil navaden zločinec.«

»Zadeva je resna, Demidov! Guverner v Irkutsku bo besnel, ko bo izvedel za ta dogodek. Treba jih bo na vsak način ujeti! Ali ste me razumeli?«

»Zapovedal sem, da jih morajo dobiti žive ali mrtve.«

»Če se jim bo le posrečilo! Kdo so prijeti?«

»Polkovnik, student in inženjer! Polkovnik Vasiljev je pravcat Herkul po svojji moči in pogumu. Že mnogo opravka smo imeli z njim. Kaznoval bom vsakega na petindvajset udarcev s knuto, da jih bo v bodoče minilo veselje do bega.«

»S knuto! Da, da, to je vaša večna pesem!« je rekel Baunje posmehljivo. »Ničesar drugega ne znate kakor pretepati... Kje je polkovnik?«

»V ječi v skladiščnem poslopju.«

»Pazite, da vam ne uide! Mož je nevaren!«

»Ali boste ostali dalje časa tu, gospod hetman?«

»Nekaj dni. Prispel sem šele včeraj. Svojega prijatelja spremljam, starega kneza Petrova, ki je tu na lovu na medvede. Našli so baš sled za medvedi v gozdu, ko smo zaslišali strele in alarm vaših straž.«

»Ali nimate svojih sani tukaj?«

»Pustil sem jih pri neki koči v gozdu. Svetujem vam, da takoj zadelate stari rov, sicer bodo skušali skozenj pobegniti še drugi jet-

niki. Medtem si bom s svojim prijateljem ogledal rudno ležišče.«

Ne da bi se bil dalje brigal za inšpektorja, je ubral za Dimitrijem in Fedorjem pot proti skladišču.

Bilo je to veliko poslopje, delno leseno, delno zidano. Razen skladišča za rudo so bili v njem zaporji, majhna bolnišnica, kuhinja za kaznjence in različna stanovanja za paznike in policiste.

Hetman je obstal pred zgradbo in jo opazoval. Zdajci se je razjasnil njegov obraz. Zdelo se je, da mu je bila padla na um dobra misel.

Pogledal je na uro. Kazala je šele sedem zjutraj. Bila je ugodna ura. Vzel je beležnico iz žepa in napisal s svinčnikom: »Marija Fedorovna je tu. Čuvamo nad vami. V. B.«

V kroglico zviti listič je vtaknil v notranji žep.

»Obvestil bom tvojega gospoda, da smo tu,« je rekel Dimitriju.

»Ali lahko vidimo polkovnika?«

»Ne.«

»Pri vašem položaju vendar to ne more biti težavno.«

»Gledati moram, da se izognem vsakemu sumu, ki bi mogel pasti name. Smatrali bi me takoj za vašega pajdaša.«

Sli so mimo stražnikov, ki so spoštljivo pozdravili, nato pa stopili v veliko skladišče,

kjer so navidezno z velikim zanimanjem opazovali zalogo rude. Zatem so obiskali bolnišnico in naposled kuhinjo.

Kuharji so pravkar pripravljali neokusno rženo kašo, ki jo naj dobe jetniki za zajtrk.

Nejevoljen se je obrnil hetman na vodjo kuhinje: »Slišal sem hude pritožbe glede slabe kakovosti vašega kruha. Pazite se! Z guvernerjem v Irkutsku se ne boste šalili!«

»Ah, kaznjenci se zmerom pritožujejo, gospod hetman. Radi bi imeli vsak dan slaščice!«

»No, včasih so pritožbe upravičene. Hočem enkrat malo pokusiti vaše jedi, da se bom osebno prepričal, kako je z njimi.«

»Tukaj je!« je vzkliknil kuhar in mu dal jerbas s tremi sibirskimi kruhi in s skledo kaše iz slabo zmlete ržene moke.

Baunje je prelomil kruh in ga pokusil. Spretno je med tem potisnil pod skorjo v kroglico zviti popisani papirček.

»Kruh ni slab, a bil bi lahko boljše!« je rekel hetman Baunje.

Ko pa je pokusil kašo, je skremžil obraz.

»Strašen okus ima! Za danes naj bo. Če pa jutri ne bo kaša boljše, bom podpiral pritožbe jetnikov pri guvernerju.«

Nato se je obrnil k svojima spremljevalcema: »Kdaj bomo obiskali rudnik?«

Vsi trije so stopili iz zgradbe. Toda niso šli v rudnik, temveč na majhen grič, na videz zaradi tega, da bi občudovali razgled po Algezijski dolini, v resnici pa zato, da bi nemoteno izneregovorili med seboj nekaj besed.

Ko se je hetman prepričal, da ga ne more nihče slišati, je rekel:

»Pazita zdaj! Drevo bomo večerjali pri policijskem inšpektorju. On stanuje v tej hiši

kom, ko je prišel v zidnico njegov 30letni sin Pavle. S sekuro v roki je hotel sin izsiliti, da odnese vinski mošt. Oče se je uprl in nastal je prepir, kakor že večkrat doslej. Sosed Rumenjaki se je odstranil iz kleti in je šel v vas povedat, da sta se oče in sin spopadla. Od Rumenjaka obveščena o pretepu se je Prugovičeva žena Antonija brž podala v vinograd. Sin je ni pustil v klet in je lahko samo skozi vrata videla, da leži mož krvav na tleh. Hitela je v vas po zeta, medtem pa je sin pokrtil truplo svojega očeta s slamo in zažgal klet. Kmetje, ki so prihтели na pomoč, so še izvlekli truplo iz goreče kleti, zgoreli pa sta že obe nogi do kolena, obe roki in tudi glava je bila tako ožgana, da obraz ni bilo mogoče spoznati. Za pasom je imel pokojnik zaprt nož, kar priča, da se oče ni branil z nožem. Na desni strani vrata je bila globoka rana, zadana od sekire. Ubijalčeva mati Mara je izpovedala, da se je že dolgo bala nesreče. Oče in sin sta se večno prepirala in pretepala, da je bil v družini pravcati pekel. V veliki meri pa je bil oče sam kriv, ker je že sina od mladih nog navajal k zlobnosti. Sin je izpovedal, da mu uboja ni žal, ker se je eden moral umakniti.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Na živinskem sejmu v Ptujju dne 1. oktobra so bile naslednje cene: voli I. 8.25, II. 6.50, III. vrste 5; telice I. 7.50, II. 6.75, III. 6.25; krave I. 7, II. 6, III. 5.25. V Kranju: voli I. 9, II. 8.50, III. 7; telice I. 9, II. 8.50, III. 7; krave I. 8.50; II. 7.75; III. 6; teleta I. 9.50; II. 8.25. V Litiji: voli I. 8.50, II. 8, III. 7; telice II. 7.50, III. 7; krave I. 7, II. 6.50, III. 6; teleta I. 11, II. 10. V Črnomlju voli od 8 do 9 din, junci in teleta enako, biki od 7 do 8 din. V Krškem: voli I. 8.50, II. 8, III. 7.50; telice I. 8, II. 7.50, III. 7; krave I. 7, II. 6.50, III. 6; teleta I. 9, II. 8 din.

KONJL. Na živinskem sejmu v Ptujju so bili konji po 700 do 6000 din komad, žrebeta od 1000 do 2800 din za komad, osel 3 din za kg žive teže.

SVINJE. V Ptujju so se 1. oktobra prodajale svinje po naslednjih cenah: prašiči špeharji po 12, pršutarji po 11 din za kg žive teže; prasci od 6 do 12 tednov stari 80 do 230

din za komad; debele svinje 12 do 13; plemenske svinje 9 do 11 din za kg žive teže. V Krškem špeharji 14 din, pršutarji 12 din za kg žive teže. V Kranju špeharji 16 do 17, pršutarji 14 do 15 din za kg žive teže, pujski 7 do 8 tednov stari 250 do 300 din za glavo. V Litiji špeharji 16, pršutarji 14 din za kg žive teže. V Črnomlju prašički po 8 tednov stari od 170 do 250 din za glavo. Plemenske svinje za rejo od 15 do 16 din za kg žive teže.

KRMA. V Kranju lucerna 1.50 do 1.75, seno 1.50 do 1.70 din za kg. V Litiji lucerna 1 din, seno 0.80, slama 0.50 din. V Krškem lucerna 1 din, seno 0.75, slama 0.45.

SIROVE KOŽE. V Krškem goveje 14, telečje 16, svinjske 10 din za kg, v Kranju goveje 20, telečje 22, svinjske 9 do 11 din za kg. V Litiji goveje 20, telečje 26 din za kg.

VOLNA. V Kranju neoprava 34 do 38, oprana 48 do 56 din za kg. V Slovenskih Konjicah neoprana 35, oprana 50 din za kg.

ZABELA. V Kranju sveža slanina po 24, svinjska mast po 26 do 28 din kg. V Litiji slanina 24, svinjska mast 26. V Slovenskih Konjicah slanina 22, svinjska mast 24. V Mariboru slanina 24, svinjska mast 25 din kg.

JAJCA. V Slovenskih Konjicah 1.10 za komad, v Slovenjem Gradcu 1 din, v Kranju 1.25 do 1.50, v Litiji 1, v Krškem 1.25 din za komad.

KROMPIR. V Krškem 1.75 din za kg, v Kranju 1.50 do 2 din, v Slovenjem Gradcu 2, v Slovenskih Konjicah 1.50, v Mariboru 2, v Ptujju 1.25 do 1.40 din za kg. Na ljubljanskem trgu so cene različne. V glavnem se sučejo na debelo okrog 1.50, na drobno pa okrog 1.75 do 2 din za dober, lep krompir.

MED. V Slovenjem Gradcu se prodaja čisti med po 30 din kg, v Mariboru po 18, v Kranju po 24 do 26, v Litiji po 26, v Krškem po 25 din.

MLEČNI IZDELKI. V Mariboru je sirovo maslo po 38 din za kg, mleko po 2 din liter. V Slovenskih Konjicah sirovo maslo 40 din, mleko 2.50 din. V Slovenjem Gradcu sirovo maslo 40, mleko 2 do 2.25. V Kranju sirovo maslo 40 do 44 din, mleko 2.25 do 2.50. V Litiji sirovo maslo 36, mleko 2.50. V Krškem sirovo maslo 48, mleko 2 din za liter.

SADJE. V Mariboru se prodajajo jabolka I. vrste po 285, II. vrste po 225 din za 100 kg, v Slovenskih Konjicah jabolka I. vrste po 460, II. vrste po 350, III. vrste po 300 din za 100 kg. V Kranju II. vrste jabolka po 6 do 8 din kg, III. vrste po 3 do 6 din kg, hruške

I. po 14, II. po 10, III. po 5 do 8 din kg. V Litiji jabolka I. vrste 6 din, II. 4 din, III. 3 din kg.

DRVA. V Mariboru so se prodajala drva po 150 din za kubični meter, v Slovenskih Konjicah po 125, v Slovenjem Gradcu po 100 do 125, v Litiji po 110, v Kranju po 140 do 150 din.

VINO. V mariborski okolici se dobi navadno mešano vino pri vinogradnikih po 7 din za liter, finejše sortirano pri vinogradnikih 9 din. V Slovenskih Konjicah pri vinogradnikih navadno mešano 5 do 7, finejše sortirano po 8 do 10 din. V litijem okraju pri vinogradnikih navadno mešano 5, finejše sortirano po 8 din. Cene novemu moštu so prav različne v posameznih vinorodnih krajih.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili v devizah dne 8. oktobra (prve številke so službeni tečaj, druge v oklepajih pa tečaj na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 177.38 do 180.58 (za 219.60 do 222.80) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80 do 55.20) din;

1 švicarski frank za 10.23 do 10.33 (za 12.64 do 12.74) din.

Na vseh klirinških borzah notirajo nemške klirinške marke nespremenjeno po novem tečaju 17.82 din, ki velja od 1. oktobra dalje. Vojna škoda se je trgovala v Zagrebu po 438 din, v Beogradu pa po 441 din.

Sejmi

V tednu od 13. do 20. oktobra bodo v raznih krajih Slovenije naslednji sejmi: v Podsvetju 18. oktobra (za živino), isti dan v Vojniku V Črensovcih 20. oktobra, v Lukovici 18. oktobra, v Kočevju 16. oktobra, v Št. Jurju pri Grosupljem 19. oktobra, v Nadlesku 15. oktobra, isti dan v Murski Soboti za živino in kramarje, v Guštanju 18. oktobra, v Ratečah bo kramarski sejem tretjo nedeljo v oktobru, v Mislinji bo kramarski živinski sejem 15. oktobra, isti dan v Planini pri Sevnici. V Veračah v šmarnem okraju bo sejem 16. oktobra, v Pristavi pa 17. oktobra.

Drobne vesti

= Uredba o trošarine prostem sladkorju za slajenje vinskega mošta. V »Službenih novinah« od 5. oktobra je objavljena uredba o oprostitvi sladkorja za slajenje mošta od državne, banovinske in občinske trošarine.

tesno ob zaporu, v katerem so polkovnik in njegovi tovariši. Poskrbel bom za to, da bo inšpektor pil več kakor navadno. Medtem bosta vidva lahko opravila svoje delo.

»A kakšno bo to delo?« sta hkratu vprašala oba Poljaka.

»Poglejta tam visoko skladovnico esa. To morata drevi med desetino in enajsto ro zažgati.«

Dimitrij in Fedor sta nerazumevajoče pogledala drznega hetmana.

»Da, zažgati morata skladovnico! Kakor hitro bom slišal alarmne glasove, bom poslal vse paznike, vojake, policiste in kuhinjsko osebje k požarišču. Spričo zmešnjave, ki bo nastala, bo vama lahko priti v poslopje in odpreti zaporno celico.«

»Imeniten načrt!« je vzkliknil Dimitrij.

»A kaj naj storiva potem?«

»Bežala bosta v gozd in tam počakala polkovnika! Nato boste vsi zasedli moje sani in svojo trojko ter se čim hitreje odpeljali. Konji pri mojih saneh so odlični. Prav tako kakor konji vajine gospodarice!«

»A vi, gospod hetman?«

»Ne skrbite zame!« se je nasmehnil. »Nihče ne bo upal sumničiti me. Veljam za najstrožjega predstojnika v Sibiriji.«

»Ali se bomo spet videli?« je vprašal Dimitrij, ki mu je srce prekipevalo v hvaležnosti.

»Morda kdaj pozneje... Se nekaj! Ne smete se peljati skozi Irkutsk, ker bi vas prijeli preden bi dospeli do Bajkalskega jezera. Brzovjaka je hitrejša od vsakega konja!«

»Bomo pa žice porezali!« je vzkliknil Dimitrij. »Na ta način bi varneje bežali.«

»Ali se bo zasneženi les dal zažgati?« je vprašal voznik.

»So sami stari hlodi, ki bodo radi goreli. Zdaj pa pojdiva v gozd! Inšpektorju bom dejal, da sta našla sled za medvedom.«

»Torej zvečer!« je rekel Dimitrij. »In če vas več ne vidim, naj se vam že zdaj zahvalim za vašo dobroto.«

»Ob deseti uri pričakujem alarm!«

Hetman je krenil k uradniku, medtem ko sta oba služabnika izginila v gozdu.

Baunje je prebil ves dan s tem, da je v spremstvu z inšpektorjem pregledal vse rudniške naprave. Več jetnikov je vprašal, kako je bilo z nočnim pobegom njih tovarišev, in jim zagrožil s kaznjico, če ne povedo resnice. Vsi so zatrdili, da niso o ničemer ničesar vedeli. Vpričo inšpektorja je hotel izslediti zarotniške sokrivce.

Ko se je stemnilo, je prijazno rekel inšpektorju: »Kaj mislite, Demidov, ali ne bi skupno večerjala? Jutri zgodaj zjutraj se hočem s knezom peljati v Irkutsk.«

»V veliko čast mi bo, gospod hetman, če boste z menoj večerjali.«

»Torej velja!«

Kramljaje sta prišla v stanovanje policijskega šefa, ki je bilo v pritličju velikega skladiščnega poslopja.

V dobro zakurjeni sobi je že gorela svetilka in miza je bila pripravljena. Kuharja so bili že prej obvestili o odličnem gostu, zato je pripravil izvrstno večerjo in prinesel vrsto zaprašenih steklenic starega vina.

Gospoda sta s tekom jedla lososa iz Volge in pečeni hrbet severnega jelena. Hetman je mnogo pil, inšpektor pa še več. Kmalu se je inšpektorju začel jezik zapletati.

Baunje je bil na videz čisto miren, v resnici pa je bil vznemirjen in je napeto čakal na alarm. Vsak trenutek je skrivaj pogledal na uro.

Ura je že odbila deset, toda vse je bilo še tiho. Njegov nemir je naraščal od minute do minute. Kaj se je zgodilo? Ali sta bila služabnika zalotena od stražnikov? Ali ni hotel les goreti?

Hetman je pil, da bi omamila v sebi strah. Pravkar sta odmašila tretjo steklenico, ko se je zaslislal glasen klic straž ob velikem skladišču.

Oba sta naglo vstala. Eden vesel, drugi bled ko smrt.

»Spet beg?« je zajecjal inšpektor, ki so se mu noge opletale.

»Nemogoče!« je vzkliknil hetman.

»Ogenj! Gori!« so zdaj zakričale straže.

»Ogenj?« je ponovil inšpektor, ki je komaj doumel besedo.

»Hitro ven!« je zarjul hetman.

Planila sta iz sobe na prosto. Svetel sij je razsvetljeval nočno temino.

»Lesne zaloge gorijo!« je prestrašen kričal policijski uradnik.

»Ves kraj je v nevarnosti!« se je zaslislal hetmanov glas. »Rešite, kar se da rešiti!«

Dirjal je vzdolž skladišča in neprestano klical: »Vsi možje k ognju! Vsi, vsi! Ali slišite?«

Z bliskovito naglico so se zbrali pazniki, policisti in kuharji s krevlji in posodami za vodo ter stekli za inšpektorjem, ki je med neprestanim vzklikanjem: »Ogenj, ogenj!« opotekaje se hitel proti rudniku.

Hetman mu je sledil kakšnih trideset do

Uredba določa, da se sladkor za slajenje letošnjega mošta zaradi povečanja vsebine sladkorja oprosti državne, banovinske in občinske trošarine, in sicer v onih krajih, kjer grozdje zaradi izjemnih vremenskih razmer ni moglo dovolj dozoreti ali so ga morali vinogradniki zaradi neprimerne vremena predčasno obrati. Obstoje te pogojev ugotovijo pod lastno odgovornostjo krajevni kmetijski referenti. Trošarine prosti sladkor za slajenje mošta mora biti denaturiran. Nakup se izvrši brez plačila trošarine preko Prodajne centrale za sladkor v Beogradu. Nakup sladkorja za dodajanje moštu brez plačila trošarine se sme odobriti v količini največ 4 kg na 100 l mošta v smislu predpisov § 2 zakona o vinu in čl. 4 pravilnika za izvrševanje tega zakona. Odobrenja za izdajo sladkorja brez plačila trošarine za slajenje mošta bodo izdajale pristojne finančne direkcije. Pogoje za izdajanje dovoljenj in način kontrole uporabe tega sladkorja bo predpisal finančni minister. Kdor bi sladkor uporabljal v druge svrhe ali bi prekršil predpise, ki jih bo izdal finančni minister za izvajanje te uredbe, bo kaznovan po določbah čl. 33 in 34 zakona o državni trošarini. Uredba je stopila v veljavo 5. oktobra.

= **Enotno milo za pranje** dobimo v kratkem po vsej državi. Milo za pranje se bo smelo v bodoče prodajati samo v komadih po 100, 250 in 500 gramov v svežem stanju. Na vsakem komadu mora biti vtisnjeno ime tvrdke, ki milo izdeluje, z zaščitnim znakom. Za pravilnost teže in kakovosti jamči proizvajalec, če pa ni mogoče ugotoviti proizvajalca, je odgovoren prodajalec. V predpisanih odločbah ni obseženo izdelovanje mila, ki je namenjeno izključno za industrijske svrhe. Na milu, ki je izdelano v inozemstvu, mora biti vtisnjeno ime tvrdke, ki milo stavlja v promet.

= **200 vagonov novega olja pride v kratkem na trg.** Na podlagi uredbe o kontroli cen na drobno je določil urad za kontrolo cen na področju mesta Beograda in Zemuna v trgovini na drobno najvišjo dovoljeno prodajno ceno jedilnemu olju (izvzemši olivnemu olju) na 26 din za liter, na področju mesta Pančeva pa na 24 din liter z ozirom na nižjo trošarino v Pančevu. Podobne cene bodo tudi drugod po državi. — Ustanovljena je bila zajednica predelovalcev olja, na katero je Prizad prenesel izključno pravico odkupa sončničnega semena. Ta novo ustanovljena zajednica je že pričela z odkupom

in je že otvorila odkupne postaje. Zajednica bo tudi neke vrste centrala za prodajo olja. Ker vlada veliko pomanjkanje olja, je trgovinski minister odobril, da se da v promet 200 vagonov olja nove proizvodnje. Od teh 200 vagonov, ki bodo dani postopno v promet, bo 80 vagonov dobavila Prva hrvatska tvornica olja v Zagrebu, ki bo poleg Hrvatske oskrbovala tudi dravsko banovino in del vrbaske banovine. Razpoložljive količine bodo razporejene na posamezne kraje in trgovce po višini lanske potrošnje v tem času, prvenstveno pa bodo upošteevane zahteve državnih ustanov, aprovizacij, bolnišnic in nabavljajnih zadrug.

= **Izgledi za izvoz hmelja.** Iz Savinjske doline poročajo, da se kupčija s hmeljem še

Nesreča na lovu je terjala dve mladi žrtvi

Zalostna smrt dveh uslužbencev velenjske elektrarne

Velenje, 7. oktobra

Dne 2. t. m. se je pripetila na ribniku državnega rudnika v Velenju nezgoda, ki je terjala življenje dveh mladih ljudi. V sredo zjutraj okoli 9. ure se je podal 25letni posestniški sin Franc Kvartič, ki je bil nameščen kot električar v elektrocentrali državnega rudnika na rudniški ribnik lovit divje race. Ko je raca, ki jo je ustrelil, padla v sredino ribnika, se je podal s čolnom do nje, toda nesreča je hotela, da se je sredi ribnika čoln prevrnil. Kvartič se je sprva držal za čoln. Ker pa ni znal dobro plavati, je kmalu izgubil moči in se je potopil.

Ves prizor je videl uslužbenec električne centrale Janko Urih, ki se je ravno mudil pri črpalci, ki črpa vodo iz ribnika v električno centralo. Brez oklevanja je skočil v vodo, da pomaga ponesrečenemu Kvartiču. Res mu je uspelo, da ga je privlekel skoraj do kraja, toda zaradi hladne vode in pa, ker se ga je ponesrečeni krčevito oklepal, so tudi njemu pošle moči ter je le nekaj metrov od brega utonil.

Nesrečo so videli tudi stanovalci bližnje rudarske kolonije, ki so takoj obvestili rudniško ravnateljstvo, pa tudi sami so takoj skušali po svojih močeh pomagati ponesrečencema. Rešilna četa poklicanih gasilcev na

ni prav pričela. Od celotnega letošnjega pridelka v višini 30.000 metrskih stotov je do sedaj prodanih le okrog 2.000 stotov, in sicer po 35 do 45 din za kilogram. Odkupljeno blago je namenjeno za izvoz v Švico in nekatere druge evropske države. Med drugim obstoji možnost prodaje določenih količin na Švedsko. Glede izvoza v Zedinjene države in v Južno Ameriko pa so še ovire; ne toliko zaradi prevoza, ki je več ali manj omogočen, temveč predvsem zaradi financiranja, ker kupuje Amerika le v ameriški luk in mora prodajalec oskrbeti prevoz ter nositi riziko. Cene, ki se dajo doseči v Zedinjenih državah, so zadovoljive in bi omogočale pri nas odkupno ceno okrog 50 din za kilogram.

rudniku je imela ravno v tem času vajo ter je takoj prihitela na kraj nesreče. Po polurnem iskanju jim je uspelo potegniti iz vode ponesrečenega Uriha, kateremu je takoj nudil prvo pomoč zdravnik bratovske skladišnice dr. Davorin Kolšek, žal pa je mogel po skoraj dveurnem prizadevanju samo še ugotoviti smrt. Ponesrečenega Uriha so nato na nosilih prenesli na njegov dom, medtem ko so drugega ponesrečenca Kvartiča iskali še celo popoldne ter jim ga je uspelo šele okoli pol petih potegniti iz vode.

Nesreča, ki je zadela mlada in pridna delavca, je presunila vso bližnjo in daljno okolico, saj podobne nesreče v tem kraju še ne pominjajo. Kako priljubljena sta bila pokojna, je zgovorno pričal njun pogreb, ki se ga je poleg vsega rudniškega nameščenstva udeležila ogromna množica ljudi, ki vsi toplo sočustvujejo s težko prizadetima družinama.

Letina na Dravskem polju

Sv. Marjeta niže Ptuja, 3. oktobra

Ptujsko ali Dravsko polje predstavlja večtisočletno naplavino dravskega prodca. Glede na to je zemlja v različnih predelih zelo neenaka, v splošnem pa prevladuje plitka

štrideset korakov, nato pa je obstal in zamrmral:

»Naklep se je posrečil! Zdaj ne smemo zapravljati časa!»

28. poglavje

BEG IZ JEČE

Rudniška lesna zaloga je gorela z visokim plamenom kljub ledu in snegu. Stari smolnati smrekov les se je dal z lahkoto zažgati.

Velikanski ognjeni jeziki so sikali v nebo in ga barvali krvavo rdeče. Hkratu so se visoki črni stebri dima vzdigovali proti nebu. Nočni veter je nosil iskre čez dolino ter grozil bližnji vasi in gozdovom. Rudniško uslužbenstvo se je z vneto prizadevalo požar omejiti in odvrniti nesrečo od kraja.

V nekaj trenutkih je začela brizgalna delovati. Razbili so bili ledeno skorjo na potoku in vodni curek je z vso silo udarjal v goreči les.

Medtem ko so pazniki oskrbovali brizganje, so vojaki pogumno v dimu in iskrah razmetavali goreče hlode, da jih je obhlivala voda.

Ko je hetman ugotovil, da se je vse moštvo udeleževalo gašenja, se je naglo vrnil v prazno skladiščno zgradbo. Poiskal je v kovačnici pile in več klešč, potkral trikrat na prvo zaporno celico in zaklical:

»Ali je polkovnik Vasiljev tu?»

»Tukaj je!« se je oglasil študent.

Baunje je zdaj odprl zamreženo okence v vratih in vrgl orodje v celico.

»Prepilite si verige! Hitro, hitro!»

Sam hetman se je spravil nad železni zapah težkih vrat.

Ko so bila vrata naposled odprta, je planil polkovnik iz celice. Študent Ivan in inženjer sta mu sledila.

»Vi ste, hetman?« je vzkliknil polkovnik.

»Najlepša vam hvala! Kje je moja sestra?»

»Kmalu jo boste videli! Sledite mi!»

Hiteli so, kolikor so mogli, po stopnicah navzdol in zagledali požar. Več koč v vasi je že postalo plen ognja.

»Bežite! Od tiste skupine drevja tamle držite pot v gozd. Tam vas čaka Dimitrij. Dokler bo trajal požar, se ne bojte zasledovanja. Na ta način lahko pridete daleč naprej, preden vas začno zasledovati.»

»Ali se bomo spet videli, tovariš?»

»Mogoče nekoč! Bog z vami, polkovnik! Ne pozabite name!»

Možje so se globoko ginjeni poslovili in pohiteli skriti za snežnimi kupi skozi dolino do označenega kraja, a hetman je šel naglo k požarišču in se skrnil za velikim rudniškim hidravličnim kolesom.

Pri omenjeni skupini dreves so bežeci za trenutek obstali in se razgledali, ali jih morda že ne zasledujejo. Nato so se divje pognali v beg.

Tam jim je prišel nasproti neki mož.

»Dobro došli, gospod polkovnik!« je rekel globok glas.

»Dimitrij, zvesti prijatelj,« je vzkliknil Vasiljev ves vesel. »Kje je Marija?»

»Nedaleč od tod.«

»Sama?« je vprašal Sergej ves prestrašen.

»Hitro k njej!»

Dimitrij se je jokal od veselja ko otrok.

Hiteli so skozi zasneženi gozd, ki ga je razsvetljeval iz doline prihajajoči požarni

sij, in prispeli kmalu k bajti, pred katero so konji tolkli s kopiti ob tla in rezgetali.

Mladenka jih je že vsa zaskrbljena pričakovala pred vrati.

»Sergej, dragi brat!»

»Marija!»

Na pol jokaje, na pol smeje se sta se objela.

Dimitrij in Fedor, ki sta že sedela v vozilih, sta opozorila, da je treba nemudno odpotovati.

Polkovnik je zdaj predstavil Mariji svoja tovariša in sotrpina: Ivan Sandorf, ki ga ljubim kakor svojega sina, in Aleksej Storm, moj prijatelj!»

Marija jima je prijazno podala roko.

»Oba sta tudi moja brata.«

Študent je pozdravil mlado lepoticu, kakor bi bila že stara znanca.

»Zdaj pa k Bajkalskemu jezeru!« je zapovedal polkovnik. »Dimitrij bo vodil našo trojko in Fedor sani z mojimi tovariši!»

Pognali so konje, ki so divje zdirjali v noč. Dimitrij je povedal, da je pretrgal brzovavne žice. »V teku dvanajstih ur ne bo nihče izvedel za vaš pobeg!»

»Previdnost pa je vendarle umestna!« je menila Marija.

Ubrali so pot čez gore, da se ogneje Angarski dolini, v kateri so bivala burjatska plemena in koder je bil razmerno velik vojni promet. Cesta čez gore je bila sicer neprijetnejša in daljša, ker je držala vzdolž gora velike Sajanske verige in skozi širne gozdove, toda na tej poti so laže skrivaj potovali. K sreči drevesa tu niso bila posebno gosta, zaradi česar vozili nista bili ovirani.

(Dalje)

Ko srednje globoko plast srednje težke peščne zemlje. Tej zemlji ugajajo mokrotna leta, a biti morajo združena s primerno sončno toploto in letno vročino.

Letošnje mokrotno leto s prenizko in nestalno toploto ni ugodno vplivalo na poljske pridelke. Krompir, ki je tukaj med glavnimi pridelki ter ga skoraj vsaka hiša prideluje za prodajo in izvoz iz sreza, predstavlja tudi glavno merilo letine in blagostanja v tukajšnjih kmečkih domovih. Letos je ta krompir še precej lep, žal pa je precej nagneta in še zaradi deževnega, hladnega vremena hitro gnije.

Cena krompirju je od 1.30 do 1.50 din. Ljudje se zaradi maksimiranja krompirjevih cen ne razburjajo ter celo odobravajo, seveda z željo, da se v primeru novih kriz določi tudi najnižja cena krompirju. Kmetje so morali v pretekli dobi prodajati krompir pogosto po 0.30 din in še ceneje, tako da niti delo ni bilo primerno plačano. Zdaj se mnogo krompirja izvažajo v Zagreb in na druge prvaške trge ter ga dnevno nalagajo na železniških postajah. Pravilneje bi bilo, ko bi se prodaja usmerila na slovenske trge ter bi se delavskim in uradniškim družinam v naših mestih nudila možnost nabaviti zadostne količine boljšega domačega krompirja.

Letošnje proso kaže lep pridelek, mnogo slabše je z ajdo. Ker je odcvela v hladnem,

mokrotnem jesenskem deževju ter ni bilo sonca in ne čebel, ki bi izvršile zadostno opravljenost cvetov, je ajdovega zrnja bolj malo, pač pa bo dosti slame, ajdarice.

Zelo se pritožujejo čebelarji. Obilno deževje in hladno, nestalno ozračje sta glavna krivca slabega čebelnega leta. Letošnje leto je najslabše za čebelarje po svetovni vojni. Mnogi so obupali ter razprodajajo svojo čebelno družino in ostale potrebščine. Drugi pa že kupujejo sladkor za umetno prehrano čebelnih družin, da jih tako ob precejšnjih stroških preživijo skozi zimo, ki po vseh znakih sodeč ne bo letos boljša in krajša od lanske.

V splošnem bi bili kmečki ljudje z letošnjim stanjem pridelkov cen zadovoljni, denar prihaja spet pod kmečko streho ter omogoča skrbnejšim gospodarjem, da si nabavijo to in ono novost v svojem kmetijskem obratu. Kažejo pa se tudi že neugodni znaki ugodnih cen. Poljske tatvine naraščajo, v zvezi s tem pa spet popivanje po gostilnah v pozno noč. Pogosto je to združeno s pretepi. Tu je dolžnost oblasti, da ukrene primerne korake. Kmečki denar bi se naj sedaj uporabljal predvsem za obnovo gospodarskih poslopij in gospodarskega orodja. To predstavlja istočasno najuspešnejšo in najzanesljivejšo naložbo kmečkega denarja.

Kakšno je življenje v haremih bogatih Indijcev

Hareme imajo samo mohamedanci. Med mohamedanskimi Indijci, zlasti bogatimi, ni nič posebnega, da so v hiši tri žene, toda to še ni harem. Šele če ima mohamedanski veljak več kakor tri žene, si omisli harem, kar seveda mnogo stane. Haremov imajo v Indiji največ bogati trgovci in visoki uradniki. Njihovi domovi obsegajo navadno več poslopij in v enem, stoječem skoro vedno sredi vrta, je nameščen harem. To pa ni pravilno opremljen dom, kakor smo včasih brali, temveč čisto navadno poslopje, razlikuje se od drugih samo s tem, da je vsem tujim moškim nedostopno. Znotraj stražijo harem ženske, vhode in okolico pa sluga, ki pa niso evnuhi, kajti v Indiji ne dobiš več moškega, ki bi se dal oropati za svojo moškost.

Nekateri lastniki haremov imajo do 60 žen. Izmed teh so pa zakonske samo tri, in sicer prve, ki jih je vzel gospodar za ženo. Te ne stanujejo v haremu, temveč v njegovi palači. Gospodarjeva dolžnost je, vsak dan vsaj enkrat, navadno popoldne, obiskati harem in pokramljati z ženami, da bi se ne dolgočasile. Seveda se z vsemi hkratu ne more zabavati. Nekatere odkluje, ker so lepše ali so se mu znale bolj priljubiti, za druge pa nima časa, in te so seveda žalostne, ker jih zanemarja. Zanimivo pa je vsekakor, da je gospodarjeva dolžnost obiskovati harem in da navadno to vsi radi delajo.

Življenje v haremu živčih žen je zelo prijetno. Delati jim ni treba, vendar pa ne pajo lenobe. Same poskrbe, da se zmerom najde to ali ono delo. Nekatere slikajo, druge se ukvarjajo z ročnimi deli, mnoge skrbje za samoizobrazbo. Tudi na izprehode lahko hodijo, toda ne v mesto, temveč samo na vrt, kjer jih pa stražijo služabniki, ki so še sami posebej zastraženi. Gospodar moškim ne zapaja, čeprav so v njegovi službi. Včasih se tudi zgodi, da gospodar to ali ono ženo popabi na izprehod s kočijo ali avtomobilom. Seveda mora imeti žena obraz zastrt. V haremu ženam ni treba zastirati obrazov, ker so mohamedanskih običajih sme ženska videti žensko. Stanujejo žene ločeno.

Večkrat mohamedanski veljak niti ne misli na to, da bi si ustanovil harem. Toda ženske se mu hodijo same ponujati. Med mohamedani je navada, da obdarujejo svoje gospodarje tudi s hčerkami. Zlasti siromaki radi store to, ker vidijo v tem preskrbo hčerke in sebe. Ne zahtevajo sicer taki očetje ničesar in pravice do odškodnine niti, vendar pa dobe navadno kako darilo.

Tudi premožnejši očetje obdarujejo tako svojega vladarja. Ker pa imajo njihove hčere doto, se zgodi to le, če morejo starši dati hčerko vsaj za tretjo ženo. Tako v dar dano hčer mora oče sam privedi k mohamedanskemu veljaku.

Razen tega prihajajo žene v harem tudi na priporočilo ali z ugrabitvijo. Kar se tiče starosti, ni nikoli določeno, koliko let mora šteti žena, da pride v harem. Vse pa pridejo v harem mlade med 15. in 20. letom. Zelo redki so primeri, da bi prišla v harem nad 20 let stara žena.

Marsikoga bo zanimalo, kaj se godi z otroki, ki se rode v haremu. Samo otroci prvih treh zakonskih žen imajo zakonite pravice in lahko žive v očetovi hiši. V nji so deležni tudi vzgoje. Vsi drugi otroci morajo k sorodnikom. Očetje včasih prispevajo za njih vzgojo in prehrano, včasih pa tudi ne. Prisiliti jih v to nihče ne more. Ko se žena postara, je seveda v haremu odveč. Vendar je ne zapode. V haremu je poskrbljeno za njo, da lahko do smrti mirno in brez skrbi živi.

× **Vpliv lune na človeka.** Da ima luna velik vpliv na vse naše življenje na zemlji, so trdili že stari pisatelji, recimo Plinius. Nemški ženski zdravnik Carus je ugotovil že 1847, da se je ob naraščajoči luni rodilo več dekčkov, pri pojemajoči pa več deklic. Kmetje vedno znova trdijo, da je treba sejati žito nekaj dni pred ščipom. Mnogi gozdarji pazijo na to, da se seka les ob določenih luninih menah. Celotno nekateri tehniki trdijo, da ob luninem svitu ostrina britve otopi. Presenetljiv je pa vpliv na nekatera nižja živa bitja. V Rdečem morju živi vrsta morskih ježev, ki drste samo ob polni luni. Črv palolo v Črnem morju ima celo koledar v telesu. Samo dvakrat v letu, v oktobru in novembru, v točno določenih nočeh pred polno luno se dvigne na morsk gladino, kjer domačini love te črve in jih jedo kot posebno poslastico.

× **Japonske rdeče ribice.** 1600 let je minilo, odkar so bile na južnem Kitajskem odkrite rdeče ribice. Pred 400 leti so jih prinesli na Japonsko, kjer jih še zdaj goje. Te ljubke ribice so postale na Japonskem važen izvozni predmet. Zdaj je na Japonskem 2000 podjetij, ki se pečajo z rejo drobnih ribic. Razen tega je pa še nešteto gojiteljev rdečih ribic. Na Japonskem se zleže približno 90 milijonov rdečih ribic in izvozna trgovina z njimi je pokosila Kitajsko kot matično deže-

lo. Rdeče ribice se dele v 27 glavnih vrst, te pa zopet po izvozu na kitajske, japonske in križane. Japonci pazijo zlasti na barvo in lepo obliko rdečih ribic. Največ rdečih ribic izvažajo Japonci v Ameriko, večinoma pozimi.

× **Posebnosti v angleških hotelih.** V nekem hotelu v Edinburghu na Škotskem mora vsak gost, ki zakolne, vreči denarčič v posebno blagajno za dobrodelne namene. Pri znani skoposti Škotov je razumljivo, da se v tem hotelu mnogo manj preklinja kakor v drugih. V nekem drugem hotelu lahko dobi vsak gost samo eno vrsto pijače. Če je pa še žejen in hoče še drugič piti, mora najprej zapustiti hotel in se nekaj časa izprehajati. Po povratku šele lahko dobi drugo steklenico. Posebn oskrbno svare goste pred čudno navado, ki vlada v nekem hotelu v Aberdeenshireu. Tu namreč nihče ne sme pred vrata svoje sobe postaviti rjavih čevljev, kajti sluga namaže vse čevlje s črnim mazilom. Če ima gost rjave čevlje in če jih noče izpremeniti v črne, jih mora imeti vso noč v sobi. V Warwickshireu poziva neki hotelir svoje goste, naj gredo z njim in njegovo ženo vsako nedeljo k maši. Po vrnitvi iz cerkve pa dobi vsak gost brezplačno zajtrk. V Dumfriesshireu imajo v hotelu star naslanjač, v katerem je nekoč sedel škotski pesnik Burns. In vsak, kdor sede v ta naslanjač, mora plačati zapitek vsem gostom v sobi.

× **Kri je velik čudež v nas samih.** Če se zbodete v prst z buciko, se pokaže kapljica krvi. Če je ta kapljica komaj tako velika, kakor bucika glave, s katero ste se zbodli, pa gotovo ne veste, da plava v tej majhni kapljici krvi pet milijonov drobnih rdečih ploščic. To so rdeča krvna telesa, ki imajo nalogo, da sprejemajo v pljuča kisik, ki ga vdihavamo z zrakom, brez katerega ne bi mogli živeti. Ta telesa dajejo krvi lepo rdečo barvo. Skozi žile odraslega človeka teče pet litrov krvi, ki poganja srce. Če bi ta rdeča krvna telesa položili drugo poleg drugega, bi z njimi pokrili ploskev, ki meri 80 m na dolžino in je 40 metrov široka, torej 3200 kvadratnih metrov.

IZ STRAHU PRED MIŠMI

Gospodinja se predstavi nova služkinja. »Vaša izpričevala so zelo lepa,« pravi gospodinja. »Le to mi še povejte, zakaj ste šli iz zadnje službe.«
»Gospod mi je rekel 'miška', gospa se je pa miši tako bala!«

OJ, TA DEKLETA!

V dnevniku nekega dekleta je bilo zapisano med drugim tudi tole:
»Zakon je zelo praktična reč. Greh se v njem izpremeni v dolžnost...«

DOBER GOST!

Natakar tovarišu: »Zakaj pa ne vržeš tega dedca ven?«
»Zakaj pa?«
»No, saj spi že vse popoldne. Samo trikrat se je zbudil.«
»Naj siromak spi! Vselej, kadar se zbudi, me pokliče in mi plača.«

NESREČNI SMOLEC

Smolcu umira žena.
Umira in umira, pa ne more umreti.
Smolec sedi ob njeni postelji. Že tri dni in tri noči.
Četrto jutro mu reče žena:
»Čutim, da bom umrla. Prosim te, bodi tako dober in pojdi pri pogrebu z mojo materjo, svojo taščo. Veš, da ne bodo ljudje ježkali.«
Smolec se obotavlja.
Dolgo, dolgo.
Potem pravi:
»No, naj bo. Ampak, da veš: vse veselje mi bo pokvarjeno.«

PEK

Po dolgih letih je srečal Tone Porenta svojega prijatelja.
Prijatelj je bil pek in mu je pripovedoval, kako dobro se mu godi. Lepo hišo ima, dela čez glavo in zaslužka tudi, skrbno ženo in petnajst otrok.
»Dovoli, prijatelj,« mu je segel Tone Porenta v besedo, kdaj pa pravzaprav pečeš?

Ženski vestnik

Kaj potrebujemo? — Oddelek za zaščito družin!

Iz nedeljskega »Jutra« povzamemo dogodek, ki je značilen za duh časa, ker na ves glas dokazuje, kako malo resnosti je v vsakdanjih besedah in kako ogromno laži je nakopičenih v dnevnih zatrjevanjih onih, ki odgovarjajo za usodo in srečo naroda. Koliko je izgovorjenih in napisanih besed o važnosti naše vasi za naš narodni obstoj in napredok! Vas je jedro naroda, kmet zasluži prvo in najučinkovitejšo pomoč. Posebno je zanemarjeno zdravje na vasi in zdravniška pomoč za slovensko vas je velika izjema, ker je predraga in preoddaljena. Ob cestah je malo boljše, hribovski kraji pa so zanemarljivi, kakor da ne bi bili naši, slovenski.

V taki vasi je mati rodila dvanajstega otroka. Do sedaj so bili vsi porodi izredno srečni. Oče — kajžar je daleč hodil na delo, da je skromno vzdrževal svojo družino in tako narodu dajal davščine, večje kakor jih dajejo mnogo bogatejši. Dvanajsti porod pa je skoraj zahteval smrt matere, da bi dvanajst kljunov zaman klicalo po dobri materi. Mož je sredi noči dirjal v dolino po zdravniku, za božjo voljo ga je prosil, da ga usliši in gre v hribovsko vas, dve uri daleč. Težko je kajžar pregovoril zdravnika, ker ni mogel dati jamstev zaradi plačila. Porod je srečno končan. Oče in mati sta zdravniku za trud hvaležna. Toda sreča ne traja dolgo. Kajžar je dal 300 din na račun, ostanek pa je znašal še 1000 din. »No, nič ne dé, boste že plačali,« je tolažil zdravnik obupanega kajžarja. Opomini so prihajali vsak mesec, vedno ostrejšje so bile zahteve. Kajžar je obupaval. Kamor je šel na delo, povsod mu je bila plača zarubljena. Same solze. Jök in obup, otrok je postajal vedno bolj boleča nesreča.

Neki dan so ženi in materi dvanajstih otrok javili, da je mož v dolini utonil, dodali so, da je sam šel v vodo. Mož je padel pod težo skrbi. Žena in otroci v hribovski vasi so bili pozabljeni. Najstarejši otrok ima šestnajst let. Pravijo, da je družina temelj naroda. Za hribovsko družino ni kredita in ne paragrafa, ki bi dopuščal skromno pomoč! In vendar: narod je trdno stal. Kako dolgo, kaj pravite?

Francozi so po silni nesreči ustanovili ministrstvo za družine. Mi, mi pa samo lepo govorimo, dejanj v zaščito družine ni!

Kako shranimo krompir

Letošnje leto je bilo za vse poljske pridelke preveč deževno. Zlasti je trpel krompir v legah, kjer je večkrat stala voda. Tam je že na njivi precej gnil, gniloba pa se bo rada pojavila tudi v shrambi. Zato je zlasti letos treba paziti na shrambo krompirja, posebno onega, ki je dozoreval v prevlažni zemlji.

Krompir hranimo navadno v kletih. Toda kleti ne smejo biti premrzle niti pretople, zlasti pa ne smejo biti vlažne. Posebno škoduje krompirju mraz, ker zmrzli krompir izgubi svoj okus in svojo vrednost. V pretopli ali v prevlažni kleti krompir rad gnije, pomladi pa prehitro kali in odganja. V toplih kletih se tudi prehitro suši in dela zaprte kleti vlažne. Toplota naj bo v kleti pozimi nekaj nad ničlo, torej kake 4 do 5 stopinj C.

Klet, v kateri je shranjen krompir, naj bo snažna, zdrava in suha. Tudi zrak v njej mora biti čist. Zato je potrebno tudi pozimi klet večkrat zračiti, da prihaja dovolj čistega zraka v njo, ne smeš pa pozabiti odprta okna zapreti, kakor hitro zahaja sonce, da se klet preveč ne ohladi in da mraz ne dela škode.

Praden krompir spraviš v klet, jo je treba pospraviti in očistiti. Po tleh je dobro položiti deske ali pa slamo. Tudi ob zidu naj bodo deske ali pa slama. Krompir je treba večkrat prebirati in pregledati, če bi se pokazala gniloba. Kar je količkaj gnilega, se mora takoj odstraniti. To delo bo moral letos vsak gospodar večkrat narediti, da ne bo trpel prevelike škode. Priporočati je v kleti po tleh

potrositi nekoliko apnenega prahu, ker apneni prah ustavlja gnitje.

Krompir, ki ga hoče gospodar vso zimo varovati, kakor tudi semenski krompir se dá prav dobro hraniti tudi v zasipnicah, kjer ostane navadno bolj zdrav nego v kleti. Včasih so v ta namen izkopali 1 do 1 in pol m globoke jame, kamor so spravljali krompir ali korenstvo, a zdaj tega ne delajo več, ker so globoke jame pretople. Zdaj izkopljejo 15 do 30 cm globoke jame, ali še bolje je, če polože krompir kar na kupe vrh zemlje, katere potem pokrijejo z zemljo. Dokler ni mrzlo, se zasuje zemlja le ob obeh straneh kupa 15 cm na debelo, da lažje uhaja puh iz kupa. Zato naj bo vrh odprt. Ko pa prične zmrzovati in pridejo slane, pokriješ ves kup z zemljo, da ne more mraz škoditi. V tem času je potrebno že na polovico metra debelo nasuti zemlje; če je zima le hudo ostra, pa tudi več. Če je zima zelo ostra, a brez snega, je dobro, če povrhu kupa natrosimo gnoj, listja ali slame, da mraz ne more do krompirja. Okoli kupa pa je priporočljivo napraviti plitek jarek, da deževnica ali snežnica lahko odteka.

Proti pomladi, ko poneha mraz, je treba odvzeti nekoliko zemlje s kupa, da se krompir preveč ne segreje in ne začne odganjati. Podsignice se napravljajo navadno po njivah ali na kakem drugem prostoru blizu hiše. Kakor krompir, se hrani tudi korenstvo v kletih ali podsipnicah.

Za kuhinjo

Mesni žlikrofi z bakalco. Bakalca se napravi na sledeči način: Vzemi $\frac{1}{2}$ kg telečine ali koštrunčka. Na masti zarumeni dve mali glavi čebule in ko je ta rumena, prideni na koščke narezano meso, malo soli in sladke paprike in žličo paradižnikove mezge. Ko je meso mehko, potresi sok s poldrugo žličo moke, in ko ta zarumeni, zalij z vodo ali juho. Omaka pa naj ne bo gosta, marveč nekoliko bolj čista kakor pri guljažu. Ko je omaka že gotova, dodeni še malo majarona in timijana. Vse to naj vre še četrt ure. Nato

prilavi žlikrofe na tale način: Na 5 dkg sirovega masla sprajimo žlico čebule. Ko je ta steklena, pridenemo malo peteršiljčka, in ko ta prevre, pridenemo 20 dkg dobro se-sekljanih mesnih ostankov (kuhanih ali pečeni) in 2 dkg moke. Vse skupaj prajimo še nekaj časa, nato zalijemo s pol kozarca juhe ali vode. Ko se ohladi, pridenemo eno jajce, sol in poper. Na zvaljano testo za rezance polagamo kupčke ali kroglice mesne zmesi. Testo namažemo okrog nadeva z beljakom, nakar kupčke s testom pokrijemo in jih okrog in okrog pritismo s prstom, da se testo sprime. Nato jih razrežemo s kolescem. Tako narejene žlikrofe kuhamo četrt ure v slani vodi, nakar jih pridamo omaki (zgoraj navedeni bakalci).

Možganova juha. Vzami cele telečje ali polovico govejih možganov. Polij jih z mlačno vodo, potegni z njih kožico, nakar jih odcedi in jih nasekljaj (ne predrobno!). Na vročo mast daj pol žlice čebule, in ko je ta lahno zarumenela, malo zelenega peteršiljčka. Ko še to prevre, dodaj dve žlici moke, zarumeni jo prav svetlo, zalij z vodo ali juho. Ko je dobro prevrelo, soli, popraj in dodaj možgane. Dodaj še nekoliko majarona. Vse skupaj naj dobro prevre, nakar serviraj juho z opečenimi žemljami ali na kocke narezanim opečenim belim kruhom.

Dobra kislja juha. Po domače ji pravimo »klahel-juha«. Pripravimo jo takole: tri četrt kg svinjske sveže glave daj kuhati v poldrugi liter slane in okisane vode. Prideni pol korenčka, pol korenine peteršiljčka, košček zelene, lovorjev list in nekaj zrn celega popra. Meso pusti vreti približno dve uri. Ko je mehko, vzemi meso iz juhe, ga zreži in odstrani vse kosti. Meso zreži na kocke. V osminki litra vode pa izžvrkljaj dve žlici moke. To vlivaj med neprestanim mešanjem v juho in mešaj toliko časa, da juha zavre. Vre naj še kakih deset minut. Nato pa juho precédi, ji dodaj meso in pusti še enkrat prevreti. Zraven se dobro prileže zabeljen krompir v koščkih.

Španska državljanska vojna je stala neštete milijarde

Špansko ministrstvo za finance je izdalo pregled španskega državnega gospodarstva od 18. julija l. 1936. dalje, torej od nastanka španske državljanske vojne. Iz teh uradnih podatkov izhaja, da je Francova (nacionalna) Španija porabila za državljansko vojno, ki je polna tri leta divjala na španskem ozemlju, 8262 milijonov pezeta, od katerih jih je bilo 7600 milijonov krito od Španske narodne banke. Kakor ugotavlja navedeno poročilo, je ista banka izdala republikanski vladi okoli 23.000 milijonov pezeta. Skupno se torej v poročilu ministrstva za finance ocenjujejo izdatki zaradi državljanske vojne na približno 31 milijard pezeta.

Zanimivi pa so tudi nadaljni podatki poročila glede vojnih dolgov, katerih odplačevanje je prevzela španska vlada. Nasproti Italiji znaša ta vojni dolg 5000 milijonov lir, ki jih bo Španija vrnila v 25 letih, medtem ko je baje španski dolg nasproti Nemčiji znatno manjši (v poročilu ni navedeno). Izplačilo španskega dolga Nemčiji bo urejeno s posebnim dogovorom. Mimo teh posojil pa je Španija v prvem delu državljanske vojne, to je v času, ko nacionalisti še niso zasedli Madrida, prejela še 175.000 angleških funtov in 1.200.000 ameriških dolarjev. Za ureditev plačilne bilance med vojno je nacionalna vlada zaključila še posebna trgovinska posojila, ki so znašala 3.2 milijona angleških

funtov, 12 milijonov švicarskih frankov in 50 milijonov portugalskih eskudov. S tem se je Španija zadolžila na zunaj za okoli 1200 milijonov zlatih pezeta, tako da znaša skupna zadolžitev Španije na tej podlagi 1250 milijonov zlatih pezeta.

Primanjkljaj je v času od aprila do decembra l. 1939. znašal 2620 milijonov pezeta, od katerih je 2500 milijonov krila španska narodna banka. Davčni dohodki so v prvem polletju l. 1940. vrgli skupno 2981 milijonov pezeta v primeri s 1950 milijoni pezeta v prvem polletju l. 1935. (pred državljansko vojno), kar kaže na znatno večjo davčno obremenitev španskega naroda po vojni.

Ako primerjamo zunanjo zadolžitev Španije zaradi državljanske vojne z enako zadolžitvijo Francije in Italije zaradi svetovne vojne l. 1914 do 1918., znaša španska zadolžitev četrti del tedanje francoske in polovico tedanje italijanske zadolžitve, kar predstavlja glede na državljansko vojno izredno visoke številke. Če vse stroške in vso zadolžitev zaradi vojne približno ocenimo, bo znašala v naših dinarjih kakšnih 200 milijard dinarjev. Vštete pa niso velikanske milijarde škode, ki jih je povzročila vojna. Razbita mesta, pohabljeni, uničena industrija pomenijo izgubo, ki je ne moreš niti približno oceniti.

Za vse žene in dekleta!

Zakaj kupujete drage kuharske knjige, ko pa dobite za din 10.— zbirko preizkušenih receptov, ki jih je spisala poklicna kuharica po lastnih pikantne omake, od navadne pečenke do najfinejše likerje in barske pijače ter razne druge domače in taje specialitete lahko skuhaš po tej knjigi okusno vsaka žena in dekle! To vam jamči pisateljica knjige, ki je kuhala v prvovrstnih restavracijah in hotelih in ki je prebrodila že pol sveta. Kuhajte po teh receptih in vaša družina bo z vašo kuho zadovoljna. — Nakažite din 10.— na račun Pošt. hranilnice št. 14.259, ali pa naročite v znakah na spodnji naslov, in pošlitem vam knjižico poštne prosto.

J. E. knjižna centrala, Ljubljana, Dvořakova 8

Obleke perilo

V NAJNOVEJŠIH VZORCIH
V NAJVEČJI IZBIRI
V NAJBOLJŠI KAKOVOSTI
IN PO NAJNIŽJIH CENAH
CENIK ZASTONJ

NAJVEČJA DOMAČA TRGOV-
SKA HIŠA V JUGOSLAVIJI

Sternovski

CELJE 97

KLOBUKI, ČEVLJI, NOGAVICE, ROKAVICE, KRAVATE, ROBCI, DEŽNIKI

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Poslušen bolnik

»Ali ste storili tako, kakor sem vam bil naročil? Tri tablete in dva kozarčka dobrega žganja dnevno?«

»Da, gospod doktor. Samo, da sem s tabletami tri tedne nazaj, z žganjem pa pet naprej.«

SE TO!

Ona: »Notranji glas mi pravi...«

On: »Za božjo voljo, notranji glas imaš tudi še!«

MALI OGLASI

Naslovi inserentov oglasov s šiframi ostanejo strogo tajni

VEC CEVLJARSKIH POMOČNIKOV sprejme takoj Gorenjak Konrad, Celje, Gosposka 28.

ZAKAJ TOLIKO SKRBI — kje posojilo dobiti? Pristopite čim prej kot stalni član. Posojilo dajemo našim članom varčevalcem. Ugodni pogoji. Vloge obrestujemo 5%, vsi varčevalci brezplačno zavarovani. Zato ne čakajte zadnjega trenutka, temveč javite se takoj pri zastopstvu hranilne posojilnice »Moj dom«, Maribor, Aleksandrova c. 64. Priložite znamke din 3.

PRODAM 35 ORALOV POSESTVA: njive, travnike, gozdove, gospodarsko poslopje. Druga pojasnila daje lastnik Cimerman, Pacinje, p. Moškanjci, Ptuj.

PRI OSLABELIH ŽIVCIH in utrujenosti se uporablja fiziološki ekstrakt **Ka-le-fluid**. Ta ojači sekretorno delo vseh žlez. Krepi živčni sistem in utrjuje organizem. Vsakemu brezplačno detaljna literatura, zahtevajte: Beograd, Masarykova 9, Miloš Marković. **Ka-le-fluid** se dobiva v lekarnah. S. br. 5300-32

Nove in stare nagrobne spomenike po nizki ceni dobite pri kamnoseku

Franjo Kunovar
pokopališče Sv. Križ
Ljubljana

SAMO

DIN 98.—

63719 Po ceni in dobra zapestna ura Shock Proof, lepo kromirano obhišje s svetlečimi številkami in kazalci. Din 98.—

63796 Ista z anker kolesjem na kamne tekoča s sekundnim kazalcem. Din 185.—

63710 Ista s prima anker kolesjem na 15 kamnov s sekundnim kazalcem. Din 260.—

Zahtevajte cenik zastonj in poštnine prosto.

H. SUTTNER, Ljubljana 6

Lastna protokollirana tovarna ur v Švic.

MOŠTOVA ESENCA „MOSTIN“

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z najhujšimi stroški pripravi izborno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekl. za 150 litrov din 20.—, po pošti din 40.—, 2 steklenici po pošti din 65.—, 3 steklenice po pošti din 85.—

NOV REDILNI PRAŠEK

»REDIN« za prašiče. — Vsak kmetovalec si lahko hitro in z majhnimi stroški zredi svoje prašiče. Zadostuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav.

6 din, po pošti 11 din, 3 zav. po pošti 29 din, 4 zav. po pošti 35 din. Mnogo zahvalnih pisem. Pazite, pravi »Redin« in »Mostin« se dobi samo z gornjo sliko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANC, Ljubljana, Židovska ul. 1 a. Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija KANC, Maribor, Gosposka ulica 34.

„Oglašujte v Domovini“

NAJLEPŠE ČTIVO!

Ravljen: **Zgodbe brez groze**
Klabund: **Pjotr-Rasputin**
Ravljen: **Črna volna**
Thompson: **Sivko**
Majerjeva: **Rudarska balada**

Broštrana knjiga: din 10.—

Vezana knjiga: din 15.—

ZALOŽBA „CESTA“ LJUBLJANA
KNAFLJEVA ULICA 5